

GS Appreciatie
van het
Kaderdocument
Nieuw Economisch Beleid

GS
25 januari 2022

Inhoud

Inleiding.....	2
Algemene appreciatie van de door Provinciale Staten gestelde kaders.....	3
Doel van het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid.....	6
Deelopgave 1 - Menselijk en sociaal kapitaal.....	7
Maatschappelijke vraagstukken.....	7
Gewenste maatschappelijke impact.....	10
Huidige activiteiten en stakeholders.....	11
Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden.....	20
Aanpak beleidsontwikkeling in fasen.....	21
Deelopgave 2 - Verdienvermogen MKB.....	22
Maatschappelijke vraagstukken.....	22
Gewenste maatschappelijke impact.....	22
Huidige activiteiten en stakeholders.....	23
Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden.....	27
Aanpak beleidsontwikkeling in fasen.....	28
Deelopgave 3 - Toekomstbestendig bedrijfsleven.....	29
Maatschappelijke vraagstukken.....	29
Gewenste maatschappelijke impact.....	29
Huidige activiteiten en stakeholders.....	30
Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden.....	32
Aanpak beleidsontwikkeling in fasen.....	32
Deelopgave 4 – Ruimtelijk-economische ontwikkeling.....	34
Maatschappelijke vraagstukken.....	34
Gewenste maatschappelijke impact.....	34
Huidige activiteiten en stakeholders.....	35
Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden.....	36
Aanpak beleidsontwikkeling in fasen.....	37
Globaal overzicht en tijdlijn Ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid.....	39
Bijlagen:.....	40

Inleiding

Provinciale Staten hebben op 13 oktober 2021 opdracht en kaders gegeven aan Gedeputeerde Staten voor de uitwerking van nieuw sociaal ruimtelijk economisch beleid. In deze appreciatie vindt u het antwoord van Gedeputeerde Staten; hoe zij de opdracht van Provinciale Staten interpreteren en in het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid verder gaan uitwerken.

Leeswijzer

Dit document begint met een algemeen deel. Eerst de Algemene appreciatie - hoe Gedeputeerde Staten de door Uw Staten meegegeven kaders hebben geïnterpreteerd – en de redenering hoe deze verder uitgewerkt worden in 4 deelopgaven. Vervolgens het doel van het Ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid.

Daarna volgt een verdieping per deelopgave. Voor elke deelopgave eerst a. een inhoudelijke toelichting op de maatschappelijke vraagstukken. Vervolgens b. de gewenste maatschappelijke impact, waarden en economische thema's. Daarna c. een overzicht van de huidige activiteiten en stakeholders en d. de samenhang en afstemming met andere deelopgaven en beleidsvelden. Dit laat zien in hoeverre de bestaande praktijk, het huidige beleid al bijdraagt aan de gewenste maatschappelijke impact. Of waar de witte vlekken zijn die verdere uitwerking en vragen. In verdiepingsonderdeel e. is de aanpak beleidsontwikkeling in fasen weergegeven. Hier leest u ook wanneer Uw Staten aan zet zijn om keuzes te maken voor de betreffende deelopgave.

Tenslotte volgt een overzicht en tijdlijn van het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid – het overkoepelende proces - en de 4 deelopgaven.

Dit document heeft zes bijlagen. Twee daarvan heeft u eerder ontvangen: het Kaderdocument Nieuw Economisch Beleid en de mededeling over het Flevolands instrumentarium voor het innovatieve MKB. Deze zijn als achtergrond informatie voor uw gemak nogmaals toegevoegd. Daarnaast vindt u in de bijlage een lijst met de 22 thema's en de 10 waarden. Aan de waarden is een nummering toegevoegd, waar in de tekst van deze Appreciatie naar wordt verwezen. De 22 thema's hebben de nummering die u in het Kaderdocument heeft vastgesteld.

Algemene appreciatie van de door Provinciale Staten gestelde kaders.

Vanuit Gedeputeerde Staten is er veel waardering voor de wijze waarop Provinciale Staten invulling hebben gegeven aan hun kaderstellende bevoegdheid en door middel van een zorgvuldig en interactief proces naar een eindresultaat hebben gewerkt dat richting en houvast geeft voor de uitwerking in beleid.

Waarden

Bij totstandkoming van de kaders hebben Provinciale Staten allereerst geredeneerd vanuit de tien waarden die zij belangrijk achten voor Flevoland. Zo hebben zij Gedeputeerde Staten inzicht gegeven in de zogenaamde “waarom” vraag en de gewenste maatschappelijke impact.

Thema's

Provinciale Staten hebben een 22-tal thema's geïdentificeerd en gerangschikt die naar nieuw economisch beleid uitgewerkt moeten worden. Dit brede spectrum aan thema's laat volgens Gedeputeerde Staten vooral zien dat Provinciale Staten het economisch domein breder ziet dan alleen de klassieke thema's en dat de brede welvaartsaspecten en de 'Sustainable development goals', die men zichzelf mondiaal heeft opgelegd, ook in Flevoland thuishoren.

Werkingsduur

Provinciale Staten hebben duidelijk meegegeven dat zij het wenselijk vinden dat Gedeputeerde Staten de komende 7 jaar de ontwikkeling en uitvoering van het economisch beleid aan de 10 waarden blijft toetsen. Voor de thematische prioritering en uitwerking van de 22 thema's in beleid vinden zij een looptijd van 5 jaar gewenst. Ook vragen Provinciale Staten ruimte om tussentijds bij te kunnen stellen. Gedeputeerde Staten zien in, dat wat men belangrijk vindt voor Flevoland morgen niet zomaar anders is, maar dat men wel sneller van inzicht kan veranderen in de manier waarop dit zich het beste in beleid kan laten vertalen. Daarnaast heeft de huidige coronacrisis geleerd dat flexibiliteit een noodzaak is. Gedeputeerde Staten vinden dat de meegegeven looptijd hierbij passend is.

Financiële kaders

Gedeputeerde Staten zullen in de beleidsuitwerking de financiële kaders, zoals deze in uw vergadering van 17 februari 2021 zijn vastgesteld, als uitgangspunt nemen. De thematische kadering bevat een breedheid aan onderwerpen die voor een deel nog niet eerder onderdeel geweest zijn van economisch beleid. Om in de beleidsuitwerking recht te kunnen doen aan de opdracht en prioritering, zullen Gedeputeerde Staten waar nodig met nieuwe, passende begrotingsvoorstellen komen en bestaande budgetten indien nodig herzien.

Bouwstenen voor nieuw economisch beleid

Bovenstaande kaders beschouwen Gedeputeerde Staten als solide bouwstenen voor nieuw economisch beleid in Flevoland en zij willen deze graag via 4 deelopgaven voor u uitwerken. In de volgende alinea's treft u een toelichting aan waarom voor deze indeling is gekozen.

Nieuwe economie

Economisch beleid richt zich traditioneel op het bereiken van economische welvaart dat uitgedrukt wordt in het bruto regionaal product, oftewel de optelsom van alle geproduceerde en geleverde diensten in de provincie. Dit Bruto Regionaal product, omgeslagen per hoofd van de bevolking wordt als maat gehanteerd voor de welvaart van de regio.

De maatschappij vraagt steeds meer om een andere maat om welvaart of welzijn te meten. Dat zien we o.a. terug in de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN op mondiaal niveau en in de ontwikkelingen van de Brede Welvaart gedachte in Nederland.

De spanning tussen groei en beschikbare milieu gebruiksruimte is sinds decennia een bron van discussie en vraagt om een andere kijk op onze ruimte, onze omgeving en onze grondstoffen. Flevoland is een klein schakeltje in dat grote geheel, maar dat betekent niet dat we als provincie niets hoeven te doen.

Voor de Flevolandse economie is het belangrijk dat we samen met andere overheden, partners in de regio en de samenleving bepalen hoe we omgaan met claims op beperkte ruimte, de impact die bedrijvigheid heeft op de omgeving, het (her)gebruik van grondstoffen en niet te vergeten welke waarde economische ontwikkelingen moeten toevoegen aan onze regio en voor de inwoners van Flevoland, nu en in de toekomst.

De 10 waarden en 22 geprioriteerde thema's hebben een oorsprong o.a. in de 4 kapitalen van de brede welvaart in de toekomst: Sociaal kapitaal, Menselijk kapitaal, Natuurlijk kapitaal en Economisch kapitaal.

Van daaruit leggen we de relatie met de vraagstukken van nu en kijken we naar de structuur van de Flevolandse economie. We zien dan dat Flevoland, meer dan andere provincies, een MKB-provincie is. De nadruk in het MKB ligt op kleine bedrijven. Flevoland heeft een hoge dynamiek; veel oprichtingen, maar ook veel beëindigingen van bedrijven. Als we kijken naar sectoren heeft Flevoland niet een heel uitgesproken profiel. In veel sectoren is wel wat activiteit en er zijn verschillen voor de 3 delen van de polder.

We doen het zeker niet slecht als regio, maar hebben, ook naast de impact van de corona pandemie, zeker uitdagingen.

Het opleidingsniveau, het type banen dat beschikbaar is, het type kennis dat gevraagd wordt, de sectoren waar een tekort is aan personeel en de pendel de provincie uit zijn uitdagingen.

Ook (kleine) bedrijven hebben hun uitdagingen: het verdienvermogen (de core-business), de mensen die ze nodig hebben en het type kennis, de blik op de toekomst, de wetten en regels die op ze af komen. De claim die individueel of gezamenlijk gelegd wordt op het milieu en de ruimte.

Dat zijn de vraagstukken waar wij als provincie ons economisch beleid op kunnen richten. Met dit beleid wordt geïntervenieerd op economische activiteit. Bijvoorbeeld door het stimuleren van activiteit die waarde toevoegt aan de maatschappij of door het reguleren van activiteit die niet wenselijk is.

Economische activiteit:

1. Is gericht op het creëren, groeien en behoud van verdienvermogen en het leveren van toegevoegde waarde
2. Vraagt om specifieke vaardigheden en kennis
3. Legt een claim op ruimte
4. Legt een claim op omgeving en milieu

Deze 4 duidelijk herkenbare en afgebakende vraagstukken adresseren wij in het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid waarin we de 22 inhoudelijke thema's die door Provinciale Staten geprioriteerd zijn, verder geclusterd hebben naar 4 deelopgaven met de werktitels:

- Menselijk en sociaal kapitaal
- Verdienvermogen MKB
- Toekomstbestendig bedrijfsleven
- Ruimtelijk-economische ontwikkeling

Samenhang waarden, thema's en deelopgaven Nieuw Economisch Beleid
Voortbouwend op de kapitalen van de brede welvaart

Economische thema's

● 1 Voldoende en passende werkgelegenheid	● 12 Mogelijkheid tot leven lang ontwikkelen
● 2 Sterk MKB	● 13 Maatschappelijk verantwoord ondernemen in brede zin
● 3 Renderende innovatie en kennisontwikkeling	● 14 Onderscheidend regionaal profiel
● 4 Gebalanceerde arbeidsmarkt	● 15 Kwaliteit van onderwijs
● 5 Kwaliteit ondernemersomgeving	● 16 Voorbereiden op effecten klimaatverandering
● 6 Lokaal/regionaal geworteld MKB	● 17 Inclusieve arbeidsmarkt
● 7 Passende bedrijven dynamiek	● 18 Groei betaalbare duurzame energieopwekking
● 8 Goede bereikbaarheid	● 19 Uitstoot door bedrijven
● 9 Goede toegang tot kapitaal	● 20 Kwaliteit leefomgeving
● 10 Groei handel	● 21 Goede samenwerking publieke/private diensten
● 11 Goed wonen	● 22 Toegang tot onderwijs

Figuur 1. visuele weergave van het Ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid

Doel van het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid.

De prioritering van inhoudelijke thema's geeft richting voor de uitwerking en laat zien wat Provinciale Staten belangrijk vinden. Het geeft ook de bevestiging dat de thema's in het huidige Economisch Programma nog steeds thema's zijn die door Provinciale Staten belangrijk worden gevonden. De rijkheid van de 22 thema's geeft Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om ook andere aspecten van de Flevolandse economie met het economisch beleid te adresseren die meer recht doen aan de gedachte van brede welvaart.

In deze eerste concretisering en uitwerking van iedere deelopgave wordt het maatschappelijk vraagstuk (het probleem) beschreven, wordt de relatie gelegd met de bijbehorende waarden en thema's en de gewenste maatschappelijke impact. Er wordt een koppeling gemaakt met bestaand beleid en de rol/positie van Flevoland in die deelopgave.

Er zit een verschil in rijpheid en ook in de diepgang van de afzonderlijke deelopgaven. De deelopgaven Sociaal en menselijk kapitaal en Verdienvermogen MKB sluiten aan op het bestaande Economisch Programma en hebben daarmee een ander vertrekpunt dan de deelopgaven Toekomstbestendig bedrijfsleven en Ruimtelijk economische ontwikkeling, die in het huidige economisch beleid geen of een zeer beperkte invulling hebben. Dit is vooral merkbaar in de uitwerking van "wat we al doen" en de beschrijving van het maatschappelijk vraagstuk.

De indeling in deze 4 deelopgaven heeft ook een praktische insteek die vooral te maken heeft met het verschil in verwachte doorlooptijd om gedegen beleid te maken. In de gefaseerde aanpak van de deelopgaven Toekomstbestendig bedrijfsleven en Ruimtelijk economische ontwikkeling wordt duidelijk dat nog veel vragen beantwoord moeten worden voordat er beleid gemaakt kan worden.

Om afstemming en integraliteit tussen de vier deelopgaven te bewaken is er een coördinerend spoor voor het ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid. Het thema 'goede samenwerking publieke/private diensten' (T 21) ziet Gedeputeerde Staten als een thema dat niet slechts aan een deelopgave gekoppeld kan worden, maar dat in alle deelopgaven thuishoort. Dit thema wordt dan ook vanuit het coördinerende spoor geborgd. De waarde 'gezondheid, welzijn en vitaliteit voor de bevolking' (W 10) is ook niet gekoppeld aan een deelopgave. Aan deze waarde wordt vanuit de provincie indirect bijgedragen, via de andere waarden en de uitwerking van de thema's in nieuw beleid.

In alle vier de deelopgaven moet de waardering van de huidige en wenselijke praktijk nog verder met Provinciale Staten behandeld worden. Zo blijven zij in positie om keuzes te maken en per deelopgave richting te geven aan de uitwerking van het beleid, voordat deze als concept voor besluitvorming bij hen voor ligt. Deze richtinggevende sessies zullen per deelopgave in de tweede fase worden ingepland.

Deelopgave 1 - Menselijk en sociaal kapitaal

Maatschappelijke vraagstukken

De Flevolandse arbeidsmarkt is de afgelopen twee jaar behoorlijk in beweging geweest. Aan het begin van de coronacrisis was er sprake van een snel stijgende werkloosheid, waarbij de 'flexibele schil' als eerste het werk verloor. Vanaf begin 2021 was sprake van stabilisatie en daarna nam de vraag naar personeel al snel weer toe. Vanaf de zomer 2021 is zelfs sprake van oplopende tekorten in bijna alle sectoren. Drie sectoren vormden gedurende deze hele periode een uitzondering: Techniek, Zorg & Welzijn en Transport & Logistiek. In deze sectoren was voor de coronacrisis al sprake van tekorten en deze tekorten zijn de afgelopen maanden alleen maar toegenomen (recente cijfers UWV in bijlage). Binnen de arbeidsmarktregio Flevoland is een aanpak ontwikkeld voor de tekorten en is ook een start gemaakt om grotere arbeidsmarktproblemen op te pakken.

De provincie Flevoland is in 2019 samenwerkingspartner van het Regionaal Werkbedrijf Flevoland geworden. In het samenwerkingsverband Regionaal Werkbedrijf Flevoland (RWF) werken organisaties samen die zich in Flevoland bezighouden met onderwijs-arbeidsmarkt en human capital¹.

Vraagstukken binnen de arbeidsmarktregio

Binnen het Regionaal Werkbedrijf Flevoland (RWF) is een structuur ontwikkeld voor de drie tekortsectoren. Er zijn Sectortafels en Schakelteams² ingericht voor de sectoren Techniek, Zorg & Welzijn en Transport & Logistiek. De Sectortafels weten wat er in de betreffende sector speelt en kennen de arbeidsmarkt. De Sectortafels geven aan welke activiteiten en maatregelen voor de korte en middellange termijn van belang zijn voor Flevoland. De Schakelteams voeren de activiteiten uit. De Sectortafels en Schakelteams richten zich op dit moment op vraagstukken rond het vergroten van de instroom en het behoud van medewerkers en het anders organiseren van werk (bijvoorbeeld door instrumenten als: praktijkleren³ en jobcarving).

De Sectortafels en Schakelteams richten zich op dit moment vooral op actuele vraagstukken. Het RWF wil zich ook richten op wat grotere vraagstukken voor de langere termijn. Daarvoor zijn vier bestuurlijke themagroepen gevormd: Iedereen doet mee, Een leven Lang Ontwikkelen, Voldoende Personeel en Krachtige Regio. De provincie Flevoland (gedeputeerde Appelman) is trekker van Krachtige Regio.

---

¹ Het RWF is een samenwerkingsverband van de volgende partijen: de zes gemeenten in Flevoland, ROC van Flevoland, ROC Friese Poort, Windesheim, Praktijkonderwijs, FNV, CNV, VNO-NCW, MKB Midden Nederland, UWV en de provincie. Zie ook bijlage 2 organogram RWF.

² Aan de Sectortafels zitten vertegenwoordigers van brancheorganisaties en O&O-fondsen, werkgevers, onderwijsinstellingen, gemeenten en UWV.

³ Praktijkleren is leren op de werkvloer onder leiding van een praktijkopleider bedoeld voor mensen zonder startkwalificatie en voor wie het halen van een mbo-diploma (nog) niet haalbaar is. De werkzoekende of werkende ontvangt een praktijkverklaring voor de onderdelen die hij of zij beheerst. Met werkgevers zijn afspraken gemaakt over het erkennen van de praktijkverklaring vergelijkbaar met een diploma. Meer informatie over praktijkleren via: <https://www.samenvoordekland.nl/praktijkleren-met-de-praktijkverklaring>

De themagroepen gaan zich in 2022 op een aantal specifieke activiteit(en) richten:

Themagroep	Activiteiten
Iedereen doet mee	- Onderzoek oplossingen voor jongeren die tussen wal en schip raken.
Beschikbaarheid personeel	- Analyse van belemmeringen om doelgroep 50+ (ongekend talent) aan werk te helpen. - Op basis van de analyse een plan van aanpak opstellen.
Krachtige Regio	- Structuur Sectortafels/Schakelteams versterken en heldere opdrachtformulering voor de Sectortafels. - Verbinden beleidsvelden Sociaal Domein, Onderwijs, Werk&Inkomen en Economie. - Opstellen visie en strategische agenda/uitvoeringsplan voor het thema Krachtige Regio.
Themagroep	Activiteiten
Leven Lang Ontwikkelen	- Klantreizen ontwikkelen voor 50+, voortijdig schoolverlater/ jongeren onder de 27 jaar die niet werken of leren en 30+ die in krimpsectoren werkt. - In kaart brengen wat er voor deze groepen nodig is om zich te kunnen ontwikkelen.

Met de themagroepen wordt een eerste aanzet gegeven om (gezamenlijk) grotere vraagstukken op te pakken binnen het RWF (de arbeidsmarktregio). Om passende oplossingen en/of een aanpak voor deze grotere vraagstukken te kunnen realiseren, zal er een stevige basis moeten staan waar de grotere vraagstukken op voort kunnen bouwen. Dat betekent dat er binnen het RWF gewerkt wordt aan het versterken van de onderlinge samenwerking, voldoende capaciteit en middelen en een structuur/governance, waarin rollen, taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn en belegd zijn bij de verschillende partners.

Bij de grotere vraagstukken die binnen het RWF opgepakt moeten worden, is de centrale opgave de transitie van de arbeidsmarkt, waarbij een Leven Lang Ontwikkelen een sturingsmechanisme kan zijn. De coronacrisis heeft (opnieuw) duidelijk gemaakt dat groepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt bij een crisis als eerste buiten spel komen te staan en onvoldoende 'toegerust' zijn om gemakkelijk naar andere banen en sectoren over te stappen. Het vraagstuk van de transitie van de arbeidsmarkt bestaat uit verschillende deelvraagstukken, zoals bijvoorbeeld:

1. Door digitalisering en technologische ontwikkelingen veranderen beroepen, ontstaan nieuwe beroepen en deze ontwikkelingen vragen andere vaardigheden van werknemers. Hoe kunnen en moeten o.a. werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen en andere relevante organisaties hier tijdig en adequaat op inspelen.
2. Hoe zorgen we ervoor dat inwoners soepel over de arbeidsmarkt kunnen bewegen, zowel in economisch goede als slechte tijden.
3. Hoe geven we binnen Flevoland invulling aan een Leven Lang Ontwikkelen en hoe zorgen we ervoor dat iedereen zich blijvend kan ontwikkelen en dat naast diploma's en certificaten ook andere 'instrumenten' ontwikkeld worden, waarmee ontwikkeling vastgesteld en gewaardeerd wordt.

Samenwerking met Noord-Holland, MRA en regio Zwolle

Op de thema's onderwijs-arbeidsmarkt/human capital vindt op bovenregionaal niveau samenwerking plaats met de provincies Noord-Holland en Utrecht, de MRA en regio Zwolle. Flevoland gaat de samenwerking met regio Zwolle versterken en human capital is daarbij genoemd als mogelijk thema om op samen te werken. Met Utrecht en Noord-Holland wordt bestuurlijk en ambtelijk samengewerkt in Techniepact-verband⁴. Techniepact zet onder meer in op het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt in de technieksector als aanpak voor het toenemende tekort aan werknemers. Flevoland heeft samen met Noord-Holland een Human Capital Agenda (HCA) Klimaatopgave opgesteld en een aantal activiteiten uit de HCA Klimaatopgave worden inmiddels uitgevoerd. Gedeputeerde Appelman is trekker en voorzitter van het Bestuurlijk Overleg HCA Klimaatopgave. Daarnaast maakt Gedeputeerde Appelman ook deel uit van de SER Taakgroep Arbeidsmarkt en Scholing. Deze taakgroep, onder leiding van SER-voorzitter Mariette Hamer, houdt zich bezig met de grotere landelijke arbeidsmarkt-vraagstukken en specifiek de vraagstukken die het Klimaatakkoord raken. In MRA-verband neemt Flevoland deel aan het Bestuurlijk Overleg (BO) Economie MRA (Platform Economie). Vanuit het BO Economie was gedeputeerde Appelman tot 15 oktober 2021 trekker en voorzitter van de Bestuurlijke kopgroep House of Skills. De kopgroep is op 15 oktober 2021 opgeheven, omdat alle verplichtingen met betrekking tot House of Skills, dat op 1 april 2021 een programma onder het Amsterdam Economic Board is geworden, afgerond waren. Ambtelijk neemt de provincie deel aan de Werkgroep Onderwijs-Arbeidsmarkt MRA. Deze werkgroep adviseert en ondersteunt het Bestuurlijk Overleg Economie MRA op de thema's onderwijs-arbeidsmarkt en human capital. Ambtelijk is ook deelgenomen aan een overleg over de Omgevingsvisie van Harderwijk, Ermelo en Zeewolde, waarin Human Capital een thema is. Een deel van de inwoners van Flevoland werkt in de regio Harderwijk-Ermelo-Zeewolde en leerlingen/studenten uit Flevoland volgen een opleiding in deze regio. Flevoland is daarmee voor de regio Harderwijk-Ermelo-Zeewolde een 'onderdeel' van de Human Capital Agenda van Harderwijk-Ermelo-Zeewolde en (mede) daarom is afstemming en samenwerking van belang.

Provinciale programma's en activiteiten onderwijs-arbeidsmarkt en human capital

Naast deelname aan het RWF en samenwerking met Noord-Holland, MRA en regio Zwolle, heeft de provincie ook eigen beleid en activiteiten op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt en human capital. Binnen verschillende (gebieds-)programma's worden activiteiten rondom talentontwikkeling en/of de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt uitgevoerd. Voorbeelden zijn de Regio Deal Noordelijk Flevoland, Programmalijn 2 (versterken leer- en werkomgeving) van Almere 2.0 en het programma Talent kleurt Flevoland.

Het huidige (verlengde) Economisch Programma heeft een programmalijn Human Capital met verschillende activiteiten rond onderwijs-arbeidsmarkt/human capital. In het onderdeel 'wat doen we al' worden deze activiteiten nader toegelicht. De provincie heeft geen formele wettelijk taak als het gaat om onderwijs-arbeidsmarkt of human capital. Gemeenten en UWV hebben dat bijvoorbeeld wel. De provincie wil niet op de stoel van deze partijen gaan zitten, maar kan wel aanvullende activiteiten of 'witte vlekken' initiëren en/of financieren. De provincie maakt voor het initiëren en/of financieel bijdragen aan activiteiten een afweging op basis van de volgende vragen (criteria):

- a. Gaat het om een (wettelijke) rol of taak van een andere overheid, onderwijsinstelling of organisatie?
- b. Zijn er voorliggende voorzieningen of regelingen?
- c. Zijn er andere financieringsmogelijkheden?
- d. Voor wie is de activiteit bedoeld (kleine groep of alle inwoners)?
- e. Draagt de activiteit bij aan (het versterken van) beleid en/of activiteiten op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt/human capital en wordt met de activiteit het ecosysteem in Flevoland versterkt?

---

⁴ Het Techniepact is een samenwerkingsverband van onderwijsinstellingen, werkgevers- en werknemersorganisaties, regio's en het Rijk. Doel is o.a. vergroten instroom in de techniek en behoud en ontwikkeling van werknemers voor de techniek (<https://www.techniepact.nl>).

De onderwijs-arbeidsmarkt/human capital activiteiten in het Economisch Programma staan niet op zichzelf. Human capital (onderwijs-arbeidsmarkt) kan gezien worden als een ‘cocktailprikker’ die door verschillende programma’s prikt, omdat ook bij programma’s als Circulair, Energietransitie of Krachtige samenleving vraagstukken rondom tekorten aan personeel, of een goede aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt spelen. Onderwijs-arbeidsmarkt kan daarmee echter ook een (te) omvangrijke programmaliijn of hoeveelheid activiteiten worden. Bij het ‘trechteren’ van de 22 thema’s die Provinciale Staten belangrijk vinden om op te nemen in het Nieuwe Economische Programma, zal daarom ook gekeken moeten worden naar beschikbare capaciteit, middelen en tijd om er uitvoering aan te kunnen geven.

Gewenste maatschappelijke impact

De huidige activiteiten van het RWF en de provincie zijn stappen in de richting van een groter doel. Binnen het RWF-thema Krachtige Regio, waar de provincie trekker van is, wordt bijvoorbeeld eerst gewerkt aan de realisatie van Sectortafels om het (korte termijn vraagstuk) personeelstekort aan te pakken. Het achterliggende doel is mensen meer kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt bieden en in samenwerking met alle relevante partijen de daarvoor noodzakelijke veranderingen en aanpassingen in structuren, regels, instrumenten etc. te realiseren. Toewerken naar het grotere doel vindt plaats door deze tussenstappen te zetten.

De activiteiten van zowel het RWF, als de provincie zijn gericht op de volgende maatschappelijke impact:

- A. Het realiseren van een arbeidsmarkt, waar alle inwoners van Flevoland (met of zonder diploma) aan deel kunnen nemen.
- B. Het ‘weerbaar en toekomstbesteding’ maken van alle inwoners om over de arbeidsmarkt te kunnen reizen in economisch goede en slechte tijden.
- C. Een aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt die snel en flexibel in kan spelen op veranderingen die nodig zijn om de maatschappelijke impact onder punten 1 en 2 mogelijk te maken.

Thema’s en waarden gekoppeld aan onderwijs-arbeidsmarkt

Provinciale Staten hebben in totaal 22 thema’s benoemd die belangrijk gevonden worden voor het Nieuwe Economische Programma. Voor Menselijk en sociaal kapitaal zijn zeven thema’s genoemd. In onderstaand overzicht worden deze thema’s gekoppeld aan de maatschappelijke impact die in de vorige alinea beschreven is.

Nummer	Thema’s - onderwijs-arbeidsmarkt	Gekoppeld aan impact
T1	Voldoende en passende werkgelegenheid	A, C
T3	Renderende innovatie en kennisontwikkeling	B, C
T4	Gebalanceerde arbeidsmarkt	A, C
T12	Mogelijkheid tot leven lang ontwikkelen	B
T15	Kwaliteit van onderwijs*	B, C
T17	Inclusieve arbeidsmarkt	A
T22	Toegang tot onderwijs*	B, C

* Kwaliteit en toegang zijn wettelijk geregeld, waarbij de onderwijsinspectie controleert. De provincie heeft geen (wettelijke) rol of zeggenschap. De beoogde maatschappelijke impact en activiteiten die plaatsvinden kunnen wel een positief effect hebben op deze thema’s.

Provinciale Staten hebben naast thema's ook waarden benoemd. Voor onderwijs-arbeidsmarkt gaat het om vijf waarden die gekoppeld kunnen worden aan onderwijs-arbeidsmarkt/human capital. Onderstaand overzicht laat de koppeling van de vijf waarden aan de maatschappelijke impact zien.

Nummer	Waarden - onderwijs-arbeidsmarkt	Gekoppeld aan impact
W1	Veerkrachtige huishoudens	A, B
W2	Gebalanceerde en veerkrachtige economie	A, B, C
W3	Economische zelfstandigheid	A, B
W4	Goed gekwalificeerde bevolking	B, C
W5	Gelijke maatschappelijke kansen voor iedereen	A, B, C

Huidige activiteiten en stakeholders.

Oplossingsrichtingen en producten: de lopende activiteiten en regelingen

Binnen het RWF zijn verschillende activiteiten in gang gezet die bij kunnen dragen aan het realiseren van de beoogde maatschappelijke impact. In het onderstaand overzicht worden de lopende RWF-activiteiten toegelicht en gekoppeld aan de beoogde maatschappelijke impact, de zeven thema's en vijf waarden. Ook wordt aangegeven welke 'producten' al ingezet worden, waar nog mogelijkheden liggen voor het inzetten van nieuwe producten, of welke producten aangepast moeten worden. In het overzicht wordt ook de eventuele samenhang met andere beleidsvelden aangegeven. Daarna volgt een overzicht van de activiteiten van de provincie met eenzelfde indeling. Deze activiteiten kunnen grofweg onderverdeeld worden in vier categorieën: beleid/onderzoek, financiering(sregelingen), overleg/samenwerking en (uitvoerings)activiteiten. Voor de leesbaarheid van het overzicht zijn de activiteiten gegroepeerd rond deze vier categorieën.

Overzicht activiteiten RWF

Naam activiteit	omschrijving	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's en 5 waarden	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
RWF-overleggen	Overleggen op bestuurlijk, directie en ambtelijk niveau over het versterken van de samenwerking, strategie, beleid en uitvoering van gezamenlijke activiteiten onderwijs-arbeidsmarkt. Zie ook het organogram in bijlage 2.	-overleg -agenda -voorstel/ plan -beleid -budget	Neemt deel aan bestuurlijk overleg, MT-overleg en ambtelijk overleg	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige Samenleving. De provincie zelf als inclusieve werkgever.	Nee. Er heeft recent een onderzoek naar de governance van het RWF plaatsgevonden en op basis daarvan is de overlegstructuur aangepast.
Flevopenningengala	Het RWF draagt financieel bij aan het Flevopenningengala en het RWF zorgt voor de nominering van een inclusieve werkgever uit elke gemeente in Flevoland.	-budget -beleid -voorstel	Neemt deel aan het bestuurlijk overleg over de nominaties. Financiert	T17 W1,W3,W5	A	Krachtige Samenleving. De provincie zelf als inclusieve werkgever.	Nee. Beleid is net aangepast: er wordt geen winnaar meer uit de zes genomineerde werkgevers gekozen. Ze zijn alle zes winnaar.
Maatregelen Perspectief op Werk	Specifieke maatregelen gericht op het begeleiden naar werk van uitkeringsgerechtigden van gemeenten en UWV. Jaarlijks wordt een activiteitenplan opgesteld.	-budget. -beleid. -voorstel/ plan	Geen rol. Het gaat om specifieke activiteiten van het UWV en de gemeenten.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige Samenleving. De provincie zelf als inclusieve werkgever.	Nee. Het gaat om specifieke activiteiten van het UWV en de gemeenten.
Sectortafels en Schakelteams voor Techniek, Transport & Logistiek en Zorg & Welzijn	Voor de drie tekortsectoren zijn Sectortafels en Schakelteams ingesteld. Aan de Sectortafels zitten deskundigen die weten wat er in de sector en op de arbeidsmarkt speelt en komen op basis daarvan met voorstellen. De Schakelteams voeren de activiteiten uit.	-overleg -voorstel/ plan	Financiert activiteiten van de Sectortafels/Schakelteams.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige Samenleving. Energietransitie. Gebiedsopgaven.	Ja. Er vindt een evaluatie van de Sectortafels/Schakelteams plaats in januari 2022. Op basis van de uitkomst worden eventuele aanpassingen gedaan.
Vier bestuurlijke themagroepen	Binnen het RWF zijn 4 bestuurlijke themagroepen gevormd. Deze themagroepen moeten grotere arbeidsmarktstukken op gaan pakken.	-overleg -voorstel/ plan	De provincie is trekker van het thema Krachtige regio.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige regio raakt alle thema's, beleid en programma's van de provincie.	Nee. De themagroepen zijn net gestart (november 2021).
Samenwerking GGZ en Werk & Inkomen	Gerichte activiteiten om GGZ-cliënten te ondersteunen naar werk.	-budget -beleid	Geen rol	T17 W3,W5	A, B	Krachtige Samenleving	Nee. Er worden goede resultaten geboekt.
Uniformeren werkgeversdienstverlening	Realiseren van 1 aanspreekpunt en uniforme dienstverlening van gemeenten en UWV voor alle werkgevers in Flevoland.	-budget -beleid	Geen rol	T1, T12 W2	C	De provincie zelf als inclusieve werkgever.	Nee. Er wordt nog gewerkt aan de uniformering.
Realisatie programmabureau	Het RWF gaat met meer thema's en activiteiten aan de slag en er is een professioneel programmabureau nodig voor de ondersteuning.	-budget -plan	Neemt deel aan het bestuurlijk overleg, waarin dit besluit genomen is.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	n.v.t	Nee. Het bureau moet nog gerealiseerd worden.
Organiseren bijeenkomsten en kennisdeling	Het RWF gaat starten met themabijeenkomsten en kennisdeling	-budget -plan	Actieve bijdrage leveren en onderwerpen aandragen.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Hangt van het thema af.	Nee. Moet nog opgestart worden.
Governance	Uitvoering geven aan de afspraken uit het governance-onderzoek over de structuur/inrichting van het RWF.	-voorstel	Actieve bijdrage aan alle RWF-bijeenkomsten en activiteiten leveren.	n.v.t	n.v.t	Een goed functionerende arbeidsmarktregio werkt ondersteunend aan provinciaal beleid en activiteiten.	Nee, is net gestart.

Overzicht activiteiten onderwijs-arbeidsmarkt/human capital provincie Flevoland

Overzicht bestuurlijke overleggen/samenwerking onderwijs-arbeidsmarkt/human capital.

Naam activiteit	omschrijving	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's en 5 waarden	Relatie impact	Relatie met beleid en programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
Bestuurlijke Overleg (BO) Economie MRA	Overleg van portefeuillehouders Economie van MRA-overheden. Naast onderwijs-arbeidsmarkt worden ook besluiten genomen over o.a.: vestigingsklimaat en voorwaarden, kennis en innovatie, toerisme.	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten Almere en Lelystad. - Andere MRA-partners. - Andere gemeenten en organisaties in Flevoland. 	-budget -beleid -voorstel/ plan	Voortgang bewaken en besluiten nemen over voorstellen die voorgelegd worden.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Gebiedsprogramma's, Almere 2.0 en Lelystad Next Level.	Ja. Betere afstemming vooraf door Almere, Lelystad en provincie (ook ambtelijk) op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt.
BO Fonds Verstedelijking Almere Programmalijn 2 (Almere 2.0)	Bestuurlijk overleg van de portefeuillehouders van de provincie en Almere rond programmalijn 2: Versterken leer- en Werkomgeving.	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeente Almere - Rijk - Betrokken onderwijsinstelling en andere organisaties. 	-budget -projecten -voorstel/ plan	Voortgang bewaken en besluiten nemen over voorstellen die voorgelegd worden.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Andere Programmalijnen. Almere 2.0	Ja. Ontwikkelingen in Almere hebben ook invloed op de rest van Flevoland. De focus van bijvoorbeeld Windesheim of ROC van Flevoland moet niet alleen op projecten en activiteiten van Almere komen te liggen.
BO RWF	Bestuurlijk overleg van de arbeidsmarktregio Flevoland.	<ul style="list-style-type: none"> - alle RWF-partners. - andere regio's 	-budget -beleid -voorstel/ plan	Voortgang bewaken en besluiten nemen over voorstellen die voorgelegd worden.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Een goed functionerende arbeidsmarkt is ondersteunend aan diverse programma's, beleid en activiteiten.	Nee. Binnen het RWF zijn recent aanpassingen gedaan naar aanleiding van een onderzoek naar de governance.
BO Krachtige Regio	Bestuurlijke overleg van de RWF-themagroep Krachtige Regio.	<ul style="list-style-type: none"> - alle RWF partners 	-voorstel/ plan	Trekker	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Met alle activiteiten van de provincie en Horizon.	Nee. Dit overleg is in november 2021 gestart.
BO Onderwijs-Arbeidsmarkt Schiphol Lelystad Airport	Bestuurlijk overleg van het samenwerkingsverband onderwijs-arbeidsmarkt Lelystad Airport gericht op zorgen voor voldoende personeel bij openstelling vliegveld.	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokken partijen. - Rijk. 	-beleid	Voorzitter van het overleg.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	LAB. Logistiek Cluster Flevoland.	Nee. De samenwerkingsovereenkomst is op 9 december 2021 verlengd. Er gaat uitbreiding naar thema's en partners plaatsvinden.
BO Techniepact	Overleg van de portefeuillehouders onderwijs-arbeidsmarkt van de provincies Flevoland, Noord-Holland en Utrecht t.b.v. de uitvoering van het landelijke Techniepact.	<ul style="list-style-type: none"> - Rijk. - Branche-organisaties in de techniek. - onderwijs-instellingen. 	-beleid -voorstel/ plan	Voortgang bewaken en besluiten nemen over voorstellen die voorgelegd worden.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Energietransitie. Bouwopgave.	Ja. De afstemming tussen de drie provincies kan verbeterd en versterkt worden.
BO HCA Klimaatopgave	Overleg van de portefeuillehouders onderwijs-arbeidsmarkt van Noord-Holland en Flevoland over de HCA Klimaatopgave.	<ul style="list-style-type: none"> - alle partijen die betrokken zijn bij de klimaatopgave. 	-beleid -voorstel/ plan	Voortgang bewaken en besluiten nemen over voorstellen die voorgelegd worden.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	RES. Energietransitie. Circulair. Bouwopgave. Gebiedsprogramma's.	Ja. De samenwerking tussen Sectortafel Techniek (Flevoland) en de techniekcoalities in Noord-Holland kan verbeterd worden.
BO HCA Zorg&Welzijn	Bestuurlijke overleg van alle partijen die op 30 september 2021 de HCA Zorg & Welzijn ondertekend hebben.	<ul style="list-style-type: none"> - alle partijen die ondertekend hebben. 	-beleid -voorstel/ plan	Financiert activiteiten uit HCA Zorg & Welzijn.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige Samenleving.	Ja. De verbinding tussen de Sectortafel Z&W en het BO RWF is nog niet goed geregeld.

Overzicht beleid en onderzoek onderwijs-arbeidsmarkt/human capital

(De activiteiten die bij stand van zaken genoemd worden, worden toegelicht bij de (uitvoerings)activiteiten).

Naam activiteit	Omschrijving/stand van zaken	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
HCA Klimaatopgave	Noord-Holland en Flevoland hebben samen een visie HCA Klimaatopgave ontwikkeld. Deze visie is/wordt vertaald naar concrete activiteiten. Voor Flevoland zijn dat; - Realisatie Sectortafel/Schakelteam Techniek. - Realisatie oriëntatie en verdiepingmodule Techniek om de instroom in techniek te vergroten. - Pilot Carrière Coach om de instroom in het mbo te vergroten.	Alle partijen die deelnemen aan de Sectortafel en Schakelteam	Visieontwikkeling Beleid. Uitvoeringsplan.	Financier oriëntatie en verdiepingmodule. Financiële bijdrage pilot Carrière Coach.	T4, T12, T15, T17, T22 W1 t/m W5	A,B	Energietransitie. Bouwopgave. RES.	Misschien. Er vindt een evaluatie van de Sectortafel/Schakelteam en oriëntatie en verdiepingmodule Techniek plaats. Op basis daarvan kunnen aanpassingen plaatsvinden. De pilot Carriere Coach start in januari 2022.
HCA Zorg&Welzijn Flevoland	De HCA Zorg & Welzijn is door 30 partijen op 30 september 2021 ondertekend. Sectortafel en Schakelteam Z&W gaan een bijdrage aan de uitvoering van de HCA Z&W leveren. Er is gestart met: - voorschakeltraject: vergroten instroom in de zorg. - pilot poolvorming: werkgevers voegen deeltijdvacatures samen en treden op als 1 werkgever (ook al ga je werken bij verschillende organisaties, je komt bij 1 organisatie in dienst)	De 30 partijen die ondertekend hebben.	Beleid. Uitvoeringsplan. Budget	Neemt deel aan het Bestuurlijk Overleg HCA Zorg & Welzijn. Financierde de totstandkoming van de HCA Z&W , de Sectortafel en de pilot poolvorming.	T1, T3, T4, T12, T17 W3, W4, W5	A,B	Krachtige Samenleving.	Nee. De HCA Zorg & Welzijn is op 30 september 2021 ondertekend en de uitvoering is net gestart.
Themagroep Krachtige Regio	De themagroep is in november gestart. De themagroep gaat aan de slag met: - Versterken structuur Sectortafels/Schakelteams. - Realisatie van meer Sectortafels en Schakelteams. - Opstellen strategische agenda Krachtige Regio.	Alle RWF-partners. EZ-wethouders en ambtenaren. Horizon.	Visieontwikkeling . Agenda. Uitvoeringsplan	Trekker.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Alle beleidsthema's en programma's van de provincie.	Nee. De themagroep is net gestart.
Onderwijs-arbeidsmarkt Schiphol Lelystad Airport	Op 9 december 2021 is de samenwerkingsovereenkomst verlengd. Op Lelystad Airport worden op dit moment de volgende opleidingen aangeboden: MRO (Maintenance, repair en operations), Logistiek en Airport Services & Hospitality De komende periode wordt gekeken of nieuwe thema's en samenwerkingspartners toegevoegd kunnen worden.	Betrokken partijen. Rijk.	Samenwerkings-overeenkomst.	Voorzitter overleg.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	LAB. Logistiek Cluster Flevoland.	Nee. De samenwerkingsovereenkomst is op 9 december 2021 verlengd met 4 jaar.

Vervolg overzicht beleid en onderzoek onderwijs-arbeidsmarkt/human capital

(de activiteiten die bij stand van zaken genoemd worden, worden toegelicht bij de (uitvoerings)activiteiten).

Naam activiteit	Omschrijving/stand van zaken	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
Werkgroep Onderwijs-Arbeidsmarkt MRA	De werkgroep ondersteunt en adviseert het BO Economie MRA. De werkgroep heeft in 2021 subsidie verleend aan projecten die de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt op het gebied van IT en de instroom in IT versterken. En aan de ontwikkeling van het instrument TOMAS ⁵ . Tomas is een platform voor het vinden en verbinden van talentontwikkelingsinitiatieven. De werkgroep werkt aan een visiedocument over de grotere arbeidsmarkt vraagstukken van de arbeidsmarkt (breder dan de MRA, omdat de MRA-arbeidsmarkt niet bestaat, maar onderdeel is van de totale arbeidsmarkt).	Alle arbeidsmarkt-regio's in Noord-Holland, Flevoland. Onderwijs-instellingen. Gemeenten. UWV.	Visie-ontwikkeling. Budget.	Deelname aan de werkgroep.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	HCA Klimaatopgave. Nieuw Economisch Programma provincie Flevoland.	Nee. De provincie is van 1-1-2020 tot 1-7-2021 voorzitter/trekker van de werkgroep geweest. Op basis van het visiedocument dat ontwikkeld wordt kan de provincie bepalen of een andere rol nodig is.
Handelingsperspectief Onderwijs-Arbeidsmarkt Almere en Lelystad	Almere en Lelystad willen hun onderwijs(structuur) en economie versterken en daarvoor is een handelingsperspectief opgesteld. Met verschillende partijen, waaronder de provincie wordt het handelingsperspectief verder uitgewerkt.	Diverse ministeries. Alle relevante partijen op het gebied van onderwijs en economie.	Visie-ontwikkeling Voorstel/plan.	Deelname aan de overleggen.	T1, T3, T4 W3, W4, W5	C	FVA Almere 2.0 Gebiedsprogramma's. Nieuw Economisch Programma provincie Flevoland.	Nee. Het proces is nog in het stadium van visieontwikkeling.
HC paragraaf in RES 1.0	Voor de RES 1.0 is een paragraaf Human Capital geschreven. Er wordt gewerkt aan een verdere invulling van deze paragraaf voor de RES 2.0	RES-partijen.	Voorstel/plan.	Schrijven paragraaf en deelname overleggen.	T 1, T3, T4, T12, T17 W2, W4	C	Energietransitie. Circulair. HCA Klimaatopgave	Nee. De paragraaf voor de RES 2.0 moet nog opgesteld worden.
HCA Regio Zwolle	Er moeten nog besluiten genomen worden over de precieze invulling van de samenwerking.	RWF-partners.	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	HCA Klimaatopgave. HCA Zorg&Welzijn. Krachtige Samenleving. Nieuw Economisch Programma provincie Flevoland.	Nee. Er moet nog een besluit genomen worden over de precieze invulling van de samenwerking.
Onderzoek banen van de toekomst	Aan TNO is gevraagd om een onderzoeksvorstel te schrijven, om o.a. te onderzoeken: 1. Wat de banen van de toekomst in de energietransitie/techniek in Flevoland zijn en welke vaardigheden nodig zijn. 2. Hoeveel nieuwe banen en wat voor soort banen vooral zullen ontstaan.	Sectortafel techniek. Onderwijs-instellingen. RES-partners.	Voorstel/plan.	Potentieel opdrachtgever. De provincie moet nog een besluit over het voorstel nemen.	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Energietransitie. RES. Circulair. HCA Klimaatopgave	Nee. Er moet nog een besluit genomen worden over het voorstel.

⁵ Meer informatie over TOMAS: <https://vraaghettomas.nl/>

Vervolg overzicht beleid en onderzoek onderwijs-arbeidsmarkt/human capital

(de activiteiten die bij stand van zaken genoemd worden, worden toegelicht bij de (uitvoerings)activiteiten).

Naam activiteit	Omschrijving/stand van zaken	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
Deelname aan SPRONG CIRCOLLAB SPRONG is een financieringsregeling (onderdeel van NWO (Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek). De SPRONG-regeling stimuleert de samenwerking tussen onderzoeksgroepen van verschillende hogescholen die de potentie hebben om binnen 8 jaar uit te groeien tot krachtige SPRONG-groep. Een SPRONG-groep bestaat uit een samenwerking tussen (minimaal) 2 hogescholen en praktijkpartners, zoals bedrijven uit de beroepspraktijk (bijvoorbeeld MKB), publieke instellingen en overheden.	Nederland wil in 2050 circulair zijn. Dat vraagt om een ongekende transitie in de wijze waarop we ondernemen, samenwerken, denken en doen. In CIRCOLLAB identificeren de Hogeschool van Amsterdam (HvA), Hogeschool Windesheim en de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK) samen met 32 partners welke technologische, sociale en economische innovaties er in de Metropool Regio Amsterdam (MRA) nodig zijn om veranderingen in een stroomversnelling te brengen en hoe deze met interdisciplinair praktijkgericht onderzoek te realiseren zijn.	De 32 samenwerkingspartners	Praktijkgericht onderzoek	Samenwerkingspartner	T3 W2	C	Alle programma's en beleid. Circulair.	Nee. Net gestart. Toekenning SPRONG-aanvraag vond eind november 2021 plaats.

Overzicht subsidie en financiering(sregelingen) onderwijs-arbeidsmarkt/human capital

Naam activiteit	omschrijving	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
PPS-regeling	Subsidieregeling om publiek-private samenwerking rond onderwijs-arbeidsmarkt/human capital in Flevoland te stimuleren.	Subsidiebureau provincie Ministerie OCW	-regeling -budget	- aanjager publiek-private samenwerking - financier	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Het versterken van publiek-private samenwerking is ondersteunend aan andere beleidsvelden/programma's.	Nee. De PPS-regeling is per 15-11-2021 aangepast.
Flevolands scholingsfonds	Extra (tijdelijke) financiële middelen beschikbaar gesteld in het kader van corona voor activiteiten onderwijs-arbeidsmarkt/human capital.	Subsidiebureau provincie	-regeling -budget	- aanjager herstelmaatregelen arbeidsmarkt - financier	T1, T4, T12 en T17 W1 t/m W5	A,B,C	Herstel van de economie, een goede aansluiting vraag en aanbod van personeel en een flexibele arbeidsmarkt dragen bij aan de realisatie van andere beleidsvelden/programma's.	Nee. Het fonds is bijna uitgeput.

Overzicht (uitvoerings)activiteiten) onderwijs-arbeidsmarkt/human capital.

Naam activiteit	omschrijving	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
Oriëntatie en Verdiepings-module Techniek	Vlak voor de zomer van 2021 zijn voor de sector Techniek een oriëntatie en verdiepingsmodule ontwikkeld, waarmee werkzoekenden, maar ook werkenden die een overstap willen maken naar een andere sector, kennis kunnen maken met techniek. De stand van zaken is dat van de 31 kandidaten die beide modules doorlopen hebben, er 16 aan het werk zijn gegaan in de techniek, 5 zijn in een andere sector aan de slag gegaan, er zijn 4 kandidaten nog in bemiddeling, 2 zijn een opleiding gaan volgen en 4 kandidaten zijn uitgevallen.	RWF-partners. Werkgevers in de techniek.	Plan. Budget.	Financier.	T1,T4,T12, T17 W1,W3,W4, W5	A,B,C	Energietransitie. RES.	Misschien. Er vindt binnenkort een evaluatie plaats waar mogelijk aanpassingen uit voort komen.
Carrière Coach	Uit onderzoek blijkt dat veel vmbo-leerlingen van opleidingen wisselen. Met Carrière Coach (uitgevoerd door JINC) krijgen vmbo-leerlingen Techniek in leerjaar 3 en 4 een coach (uit het bedrijfsleven) die de leerlingen persoonlijk begeleidt bij de keuze van een vervolgopleiding. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan de vervolgopleidingen techniek.	Mbo-instellingen. Ouders. Bedrijfsleven.	Plan. Budget.	Opdrachtgever. Financier.	T1, T15, T22 W3, W4, W5	C	Energietransitie. RES.	Nee. Is net gestart.
Verbinding vmbo-mbo Techniek	Uit recente cijfers blijkt dat ondanks de investeringen in Sterk Techniek Onderwijs (STO) het aantal technieklerlingen in het vmbo in Flevoland amper toeneemt. De provincie onderzoekt of en welke ondersteuning/maatregelen de provincie eventueel kan nemen.	Vmbo en mbo-instellingen. Ouders. Bedrijfsleven.	Onderzoek.	Onderzoeker.	T3, T22 W2, W3, W4	C	Energietransitie. RES.	Nee. Is net gestart.
Oriëntatie en Verdiepings-module Logistiek en Transport	Er wordt voor Transport & Logistiek een oriëntatie en verdiepingsmodule ontwikkeld vergelijkbaar met Techniek (zie bovenaan dit overzicht)	RWF-partners. Werkgevers in Transport en Logistiek. Logistiek Cluster Flevoland.	Plan. Budget.	Financier.	T1,T4,T12, T17 W1,W3,W4, W5	A,B,C	Gebiedsprogramma's.	Nee. Moet nog starten.

Overzicht (uitvoerings)activiteiten) onderwijs-arbeidsmarkt/human capital.

Naam activiteit	omschrijving	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
Leerwerkloket Flevoland.	Bij het Leerwerkloket kan iedereen gratis advies krijgen over leren en werken. Het Leerwerkloket doet de intake voor de oriëntatiemodule van techniek en Transport & logistiek. Daarvoor is extra capaciteit ingehuurd.	RWF-partners. Bedrijfsleven en inwoners in Flevoland.	Budget	Financier	T1, T4, T12, T17 W3, W4,W5	C	n.v.t	Misschien. Er vindt een evaluatie van de modules plaats en ook de rol/taak van het Leerwerkloket.
Pilot poulevorming Zorg (onderdeel HCA Zorg&Welzijn.	De HCA Zorg & Welzijn is op 30 september 2021 ondertekend. De pilot is gestart. Werkgevers voegen deeltijdvacatures samen en treden op als 1 werkgever (ook al ga je werken bij verschillende organisaties, je komt bij 1 organisatie in dienst)	De 30 partijen die ondertekend hebben.	Plan. Budget.	Financier	T1, T4, T12 W1 t/m W5	A,B,C	Krachtige Samenleving.	Nee. De pilot is net gestart.
MKB Schakelteam	Het MKB Schakelteam ondersteunt en adviseert het kleine MKB (2-10 werknemers) bij hun (crisis)vraagstukken. Dit kunnen ook vraagstukken op het gebied van personeel zijn. In alle gesprekken wordt aandacht aan een Leven Lang Ontwikkelen besteed.	De 27 partners van het MKB Schakelteam.	Plan. Budget	Opdracht-gever Financier	T1,T4,T12, T17 W1 t/m W5	C	Horizon	Nee. De eerste kwartaalrapportage is opgeleverd en geven nog geen aanleiding voor veranderingen.
Krachtige Regio	De themagroep gaat aan de slag met: - Versterken structuur Sectortafels/Schakelteams. - Realisatie van meer Sectortafels en Schakelteams. - Opstellen strategische agenda Krachtige Regio.	RWF-partners. EZ-wethouders en ambtenaren. Horizon.	Plan. Budget.	Trekker Uitvoering	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Alle beleidsvelden en programma's.	Nee. Is net gestart.
MBO ICT Field Lab	Activiteit uit FVA Programmalijn 2. In het MBO ICT Field Lab worden werkzoekenden (en mbo-studenten) opgeleid voor een baan in de ICT. Het MBO ICT Field Lab moet zich de komende jaren doorontwikkelen tot een kenniscentrum met practoraat. Voor het MBO ICT Field Lab wordt een stuurgroep gevormd, waar de provincie deel vanuit maakt. Het MBO Field Lab heeft inmiddels drie groepen UWV-kandidaten geschoold. De scholing werd gegeven door private onderwijsaanbieders.	DigiLab. IT-Werkgevers . UWV/gemeenten Private onderwijsaanbieders.	Plan. Budget.	Opdracht-gever Financier (middelen uit FVA)	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Alle beleidsvelden en programma's waar ICT een rol speelt.	Nee. Het MBO ICT Field Lab is nog in ontwikkeling. Er vindt in 2022 een evaluatie plaats.

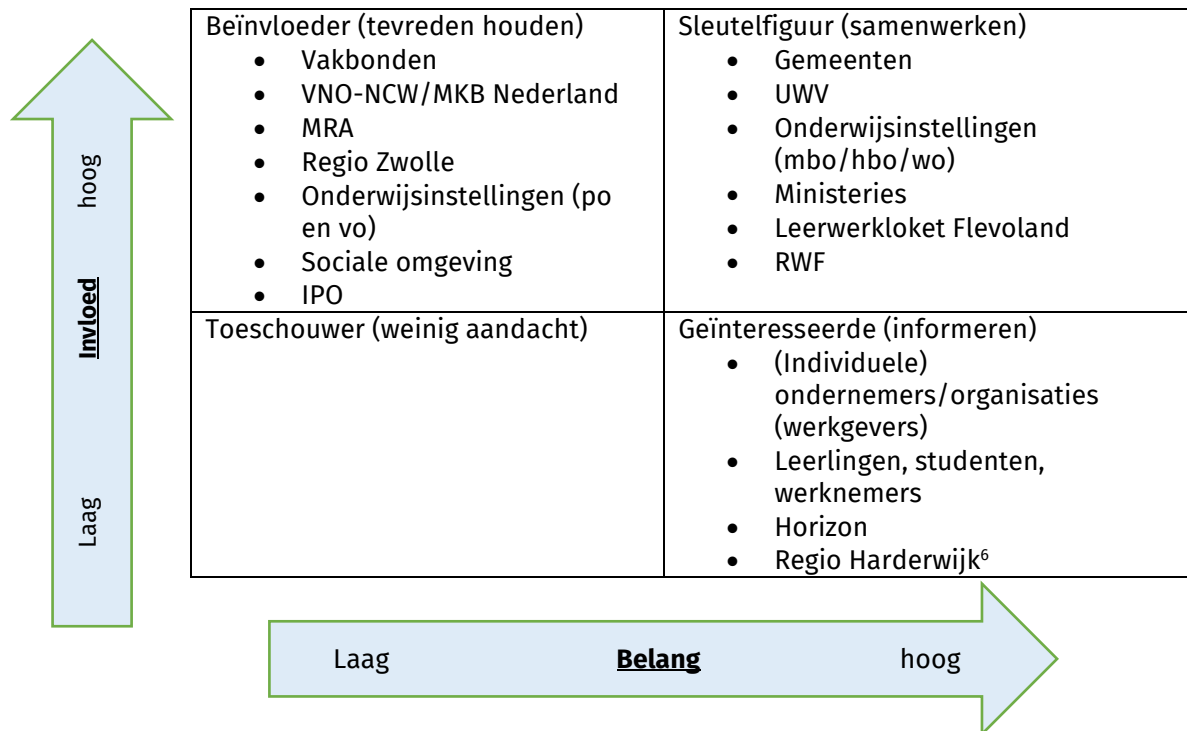
Overzicht (uitvoerings)activiteiten) onderwijs-arbeidsmarkt/human capital.

Naam activiteit	omschrijving	Stakeholders	Gebruikte producten	Rol provincie	Relatie 7 thema's	Relatie impact	Relatie met beleid/programma's provincie	Aanpassing product of rol provincie nodig
DigiLab Flevoland	De digitale werkplaats van de provincie Flevoland verbindt ICT vraagstukken van ondernemers aan ICT-studenten. De studenten helpen de ondernemers bij vraagstukken over marketing-, automatisering- en data-analysevraagstukken.	Bedrijfsleven. IT ondernemers. Horizon. MKB Schakelteam	Plan.	Mogelijke financier (er is een subsidieaanvraag bij de provincie gedaan)	T3 W1, W2, W3	C	Alle beleidsvelden en programma's waar ICT een rol speelt.	Nee. De provincie moet nog een besluit over de financiering nemen. Het MKB Schakelteam heeft al een aantal kleine ondernemers doorverwezen voor hun ICT-vraagstuk naar het DigiLab.
Diverse PPS-en	De provincie heeft vanuit de eigen PPS-subsidieregeling financieel bijgedragen aan 9 Publiek-Private samenwerkingen. In alle PPS-en zijn activiteiten opgenomen om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt te versterken. In bijlage 3 staan alle PPS-en vermeld met een nadere toelichting.	Onderwijsinstellingen. Overheden. Bedrijfsleven.	Plan. Budget.	Financier	Alle thema's W1 t/m W5	A,B,C	Landbouw. Circulair. Krachtige Samenleving. Lelystad Airport.	Nee. De PPS-regeling is op basis van de PPS-analyse die in het voorjaar op 15 november 2021 aangepast.
Kansenongelijkheid	De provincie financiert JINC voor het uitvoeren van een aantal activiteiten gericht op het bieden van ontwikkelkansen aan kinderen in Flevoland met een sociaaleconomische achterstand.	Onderwijsinstellingen. Overheden. Bedrijfsleven	Plan. Budget.	Opdrachtgever Financier	T12, T22 W3, W5	A,B	Krachtige Samenleving	Nee. De resultaten van de activiteiten worden met JINC besproken. Op basis daarvan bepaalt de provincie of en waar in een volgend jaar op ingezet wordt.

Stakeholders en partners – deelopgave Menselijk en sociaal kapitaal

In bovenstaande overzichten met activiteiten is bij elke activiteit aangegeven wie de belangrijkste stakeholders zijn. Om deze stakeholders wat beter te kunnen plaatsen is een visueel plaatje gemaakt. Voor de samenstelling daarvan is geen diepgaande analyse gedaan. Er is alleen gekeken naar welke externe stakeholders voor de provincie van belang zijn als het gaat om onderwijs-arbeidsmarkt/human capital. Er is per stakeholder gekeken naar hoeveel invloed de stakeholder uit kan oefenen en hoe groot het belang van de stakeholder is bij onderwijs-arbeidsmarkt/human capital in Flevoland.

Afbeelding externe stakeholdersanalyse

Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden

Deze deelopgave raakt aan de andere deelopgaven in het ontwikkelprogramma NEB en ook andere beleidsvelden en de opgaven uit de omgevingsvisie: krachtige samenleving, energie, circulair, landbouw meerdere smaken.

Bij een groot aantal opgaven, beleidsvelden en gebiedsprogramma's spelen vraagstukken op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt/human capital. Enerzijds omdat er op dit moment sprake is van personeelstekorten, waardoor de uitvoering van projecten en activiteiten onder druk staat. Anderzijds omdat onderwijs en een Leven Lang Ontwikkelen van invloed zijn op innovatie en ontwikkelkracht van de economie.

Een stuk regie en afstemming is nodig om ervoor te zorgen dat in al die verschillende beleidsvelden, opgaven en gebiedsprogramma's op eenduidige wijze wordt gehandeld door de provincie op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt en human capital.

⁶ In de Omgevingsvisie van de regio Harderwijk, Ermelo en Zeewolde is Human Capital een thema. Een deel van de inwoners van Flevoland werkt in de regio Harderwijk-Ermelo-Zeewolde en leerlingen/studenten uit Flevoland volgen een opleiding in deze regio. Flevoland is daarmee voor de regio Harderwijk-Ermelo-Zeewolde een 'onderdeel' van de Human Capital Agenda van Harderwijk-Ermelo-Zeewolde en (mede) daarom is afstemming en samenwerking van belang.

Aanpak beleidsontwikkeling in fasen

Fase 1: Onderzoek en analyse

Doordat deze deelopgave grotendeels voortkomt uit de inzet vanuit het huidige economisch programma is in de afgelopen tijd al geïnvesteerd in een stuk analyse en onderzoek. Er zullen nog een aantal aanvullende onderzoeken/evaluaties van de huidige inzet en instrumenten gedaan worden.

Ook zal in deze fase een werkwijze en/of afwegingskader voor Provinciale Staten uitgewerkt worden zodat zij in fase 2 keuzes kunnen maken voor de verdere uitwerking van het beleid.

Opties voor proces:

- Technische verdiepingssessie met betrokken ambtenaren (naar behoefte, maart).

Fase 2: keuze focusgebieden en voorstellen voor uitwerking beleid

Na de analysefase zal verder richtinggevend met Provinciale Staten/commissie EMS gesproken worden. Hoe waarderen zij de inzet en instrumenten die nu al in de praktijk worden gebruikt in relatie tot de rol en taak van de provincie, het financieel kader en de maatschappelijke impact? (EMS april/mei).

Deze verdere waardering van Provinciale Staten geeft input voor de uitwerking van een aantal scenario's over welke rol en hoeveel inzet de provincie kiest te spelen op deze vraagstukken en wat dat betekent in de relatie met anderen. De diversiteit en hoeveelheid aan vraagstukken op het gebied van onderwijs-arbeidsmarkt en human capital kunnen, als er geen duidelijke keuzes gemaakt worden, veel capaciteit en inzet van de provincie vragen. Met de keuze voor een voorkeursscenario zal de inzet van de provincie voor de komende jaren bepaald moeten worden.

Opties voor proces:

- Wil Provinciale Staten tijd investeren en in de commissie bepalen welk scenario de voorkeur heeft? (direct na zomerreces scenario's voorleggen, sessie aug/sept)
- Of laat Provinciale Staten de keuze voor een voorkeursscenario aan GS en wordt Provinciale Staten in fase 4 betrokken in reguliere BOB procedure?

Fase 3: beleidsontwikkeling, interventies en instrumenten

Op basis van het gekozen voorkeursscenario zal het ontwerp beleid opgesteld worden en zullen eventuele regelingen, regels etc. opgesteld worden.

Fase 4: vaststelling en inwerk treden nieuw beleid deelopgave

De normale procedures voor nieuw beleid zullen hiervoor doorlopen worden. Voor deze deelopgave wordt gestreefd naar een afronding in het vierde kwartaal.

Deelopgave 2 - Verdienvermogen MKB

Maatschappelijke vraagstukken

Flevoland kenmerkt zich als MKB provincie. Ruim 82% van de Flevolandse banen bevinden zich in het MKB, terwijl in Nederland het gemiddelde rond de 70% ligt. Het zwaartepunt van het Flevolandse MKB zit in het kleine (1-9 werknemers) en middelkleine (10-49 werknemers) MKB dat respectievelijk 42% en 26% uitmaakt van het MKB in Flevoland.

Het MKB is het economische motorblok van Flevoland en het is daarom van belang dat het MKB sterk is en blijft. Het huidige Economisch Programma heeft zich ingezet voor een sterk, innovatief en duurzaam MKB en heeft via haar programmalijnen Financiering & Support en Markt & Cultuur een instrumentarium ontwikkeld dat ondernemers ondersteunt bij hun groeiambities, nationaal of internationaal.

Groei van omzet en werknemers zijn belangrijke indicatoren voor succes van bedrijven, maar zeker niet de enige. De meeste ondernemers zien steeds meer in dat er veel meer aspecten zijn die een rol spelen bij succes en continuïteit van hun bedrijven. De omgeving verlangt in toenemende mate dat ondernemers ook aandacht hebben voor maatschappelijk vraagstukken, zoals klimaat, energie, circulariteit en digitalisering. Ondernemers die deze vraagstukken het beste weten te vertalen naar hun bedrijfsvoering en verdienmodellen zijn de bedrijven die morgen het meest kans op succes hebben en houden. Dit betekent dat beleid niet alleen maar gericht moet zijn op groei van ondernemers, maar op verandering en verbetering van ondernemers in het Flevolandse MKB.

Binnen de Flevolandse economie en alle maatschappelijke ontwikkelingen kunnen ondernemers naar analogie van de wielersport onderscheiden worden in kopgroep, peloton, achterblijvers en uitvallers.

Met stimulering van innovaties kunnen Flevolandse ondernemers hun koppositie behouden. De grootste groep is het peloton en juist op die groep is de economisch maatschappelijke impact het grootst. Het is van belang dat de provincie haar beleid en instrumentarium inzet om ervoor te zorgen dat ondernemers concurrerend blijven en het tempo van het peloton bij kunnen blijven benen of een demarrage kunnen forceren en achterblijvers aansluiten.

Provinciale Staten hebben in hun opdracht heel duidelijk het belang aangegeven van een sterk en goed geworteld MKB dat onderscheidend is in haar profiel, profiteert van kennis en innovatie, over de grenzen durft te kijken en voor haar ambities goede toegang heeft tot benodigd kapitaal.

Gewenste maatschappelijke impact

De maatschappelijke impact waaraan Flevoland wil bijdragen is:

Een (A) weerbare, duurzame economie die bestand is tegen conjuncturele schokken, (B) inspeelt op maatschappelijke transitie en (C) aansluit op de behoeften en demografie van haar inwoners.

Een economie die (D) weerbaar is voor vergroting, diversificatie van afzetmarkten.

Een (E) florerende en innovatieve economie die niet gehinderd wordt door onvoldoende toegang tot kapitaal.

Hiervoor is een luisterende, proactieve en ondernemende overheid nodig die (private) investeringen aanjaagt en publieke belangen borgt.

Thema's en waarden gekoppeld aan Verdienvermogen MKB

Provinciale Staten hebben in hun opdracht van 13 oktober 2021, 10 waarden meegegeven en 22 thema's gerangschikt die in het economisch beleid moeten worden uitgewerkt.

Op de volgende waarden kan via de deelopgave Verdienvermogen MKB maatschappelijke impact worden gerealiseerd:

Nummer	Waarden - Verdienvermogen MKB	Gekoppeld aan outcome
W2	gebalanceerde en veerkrachtige economie	A, B
W3	economische zelfstandigheid	A, B
W7	betrouwbare overheid	C
W8	goede sociale samenhang	C

De volgende thema's kunnen via de deelopgave Verdienvermogen MKB worden uitgewerkt:

Nummer	Thema – Verdienvermogen MKB	Gekoppeld aan outcome	Bestaand beleid/ instrument
T2	Sterk MKB	A, B,C,D,E	Ja
T3	Renderende innovatie en kennisontwikkeling	B, E	Ja
T6	Lokaal/regionaal geworteld MKB	A, B,C	Ja
T7	Passende bedrijven dynamiek	A	Nee
T9	Goede toegang tot Kapitaal	A,E	Ja
T10	Groei handel	A,D	ja

Huidige activiteiten en stakeholders.

Het huidige economisch beleid richt zich op groeiambities van ondernemers en het versterken van de ecosystemen waarbinnen ondernemers zich begeven. Via de programmaliijnen Financiering & Support en Markt & Cultuur is de inzet als volgt uitgewerkt en georganiseerd:

Financiering & Support

Flevoland beschikt over een uitgebalanceerd financieringsinstrumentarium dat innovatieve bedrijven, snelle groeiers en scale-ups kan helpen om hun innovaties van ideefase tot marktphase te brengen. Een idee en bedrijf ontwikkelen gaat in fasen. Bij elke fase horen veranderingen en groei pijnen. Omdat de verschillende fasen ook hele andere risico's met zich mee brengen, zijn er in de verschillende ontwikkelingsfasen, verschillende ondersteunende instrumenten ontwikkeld die bij de financieringsbehoeften en risico's van die betreffende fasen passen. De genoemde instrumenten zijn bij Horizon Flevoland ondergebracht. Horizon is de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) van provincie Flevoland en heeft zich georganiseerd in drie aandachtsgebieden: capital, business development en internationalisering. Het team capital is verantwoordelijk voor de uitvoering van de fondsen en regelingen die hieronder worden toegelicht.

De opzet van het financieringslandschap is zodanig dat de fondsen elkaar niet beconcurreren, maar dat ze complementair zijn aan elkaar én aan het aanbod uit te markt. Ze voorzien namelijk in een financieringsbehoefte bij ondernemers die door de reguliere financieringsmarkt niet wordt opgepakt. Hierdoor is er sprake van marktfalen.

Instrumentarium per organisatie fase van een bedrijf:

Idee/planfase

- MKB Innovatiestimulering Topsectoren Flevoland (MIT)
Deze regeling, in samenwerking met ministerie van Economische Zaken en Klimaat , stimuleert Flevolandse ondernemers om haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren. Dit is een subsidie en de bijdrage kan variëren van € 2.500 tot € 20.000 voor het doen van een haalbaarheidsonderzoek.

Prototype/pilot fase

- MKB Innovatiestimulering Topsectoren Flevoland (MIT)
Deze regeling, in samenwerking met ministerie van Economische Zaken en Klimaat , stimuleert Flevolandse ondernemers om experimentele ontwikkeling uit te voeren. Dit is een subsidie en de bijdrage kan oplopen tot € 350.000 voor een R&D samenwerkingsprojecten (hier moeten minimaal 2 bedrijven samenwerken).
- TMI Proof-of-Conceptfonds Flevoland (POC-Fonds)
Met het TMI POC-Fonds heeft de provincie Flevoland een investeringsfonds in de fase van de planvorming naar het ontwikkelen van het product door middel van het maken van prototypes. Het fonds verstrekt converteerbare achtergestelde leningen van € 50.000 tot € 400.000 aan Flevolandse MKB. Omdat de uitzettingen via leningen gaan, komen de investeringen terug. Het Fonds is daarom revolverend opgezet. De provincie Flevoland, Kansen voor West en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat dragen alle drie bij aan dit Fonds.

Eerste omzet en vroege groei fase

- Technofonds Flevoland
Voor innoverende techno-starters is er binnen de provincie Flevoland het Technofonds Flevoland. Het fonds is actief in de fase van eerste omzet naar groei. De tickets hebben een omvang van maximaal € 250.000. De totale ticketgrootte kan door middel van een vervolginvestering verhoogd worden tot maximaal € 500.000. Het Technofonds Flevoland investeert door middel van participaties en/of door middel van het verstrekken van leningen.
- MKB-fonds Flevoland
Het investeringsfonds MKB-fonds Flevoland heeft een bredere MKB-doelstelling dan het Technofonds Flevoland. Het MKB-Fonds Flevoland is actief bij bedrijven die innoveren en investeert in de groei van het bedrijf. De ticketgrootte is vergelijkbaar met die van het Technofonds Flevoland en is primair gelimiteerd op maximaal € 250.000 en op basis van een vervolginvestering mag er maximaal € 500.000 per onderneming worden gefinancierd. Er wordt veelal in de financieringsvraag van de ondernemer voorzien middels een combinatie van participaties en leningen
- Groeifonds Flevoland
Het Groeifonds richt zich op het versterken van de regionale economische structuur, werkgelegenheid en aanjagen van innovatie en kennis binnen het MKB. En dan met name het financieren van groei in het MKB (de latere ontwikkeling van een onderneming). Het fonds kan tickets verstrekken van € 500.000 tot € 1,5 miljoen. Met de uitbreiding van het extra luikje aan het Groeifonds kan een grotere/bredere groep MKB ondernemers in Flevoland worden bediend (uitbreiding naar COL doelgroep). Dit betekent concreet dat het fonds uitgebreid wordt met tickets van € 50.000 tot € 400.000 en een ontwikkelfase waar momenteel in Flevoland weinig middelen voor beschikbaar zijn.

Alle fasen

- **Voucherregeling**
Een instrument dat voor alle fasen van de ontwikkeling ingezet kan worden zijn de vouchers. De vouchers zijn gericht op het starten van nieuwe bedrijfsactiviteiten, het verbeteren van de bedrijfsvoering, voor persoonlijke ontwikkeling, het uitvoeren van een bedrijfsscholingsscan, voor internationalisering, of voor het inhuren van gerenommeerde kennis, kunde en/of faciliteiten inhuren met betrekking tot slimmer en schoner varen. De maximale subsidie die ondernemers hier voor kunnen krijgen is € 15.000.
- **Financieringstafel**
Een pilot die tot doel heeft om vraag naar en aanbod van risicokapitaal voor bedrijven beter bij elkaar te brengen.

Europese structuur en investeringsfondsen

De EC stelt elke 7 jaar geld beschikbaar voor de economie van de EU-lidstaten via fondsen zoals het Europees Fonds voor Regionale ontwikkeling (EFRO) en de subsidieregeling Interreg. Met deze beschikbaar gestelde middelen wil de Europese Commissie:

- kleine en middelgrote bedrijven stimuleren om met innovatie hun concurrentiepositie te verbeteren;
- een milieuvriendelijke economie stimuleren die zuinig omgaat met hulpbronnen als water en olie;
- het aantal mensen met een betaalde baan vergroten.

Ondernemingen kunnen op eigen initiatief financiering krijgen uit deze middelen; Horizon heeft hierin een toeleidende functie, bijvoorbeeld naar marktpartijen die hen in dit proces kunnen ondersteunen.

Daarnaast verwerft de provincie ook zelf middelen uit de fondsen om via haar gebiedsprogramma's regionale economie te stimuleren.

Met het oog op de eerste openstelling van Kansen Voor West III (EFRO) in juni 2022 zullen de Flevolandse openstellingen breed gericht zijn op het verstrekken van subsidies aan innovatieve samenwerkingsprojecten die het aandeel innovatieve en vermarktbaar producten, processen en diensten vergroten.

In IPO-verband wordt het samenhangend investeren vormgegeven, dat uitgaat van de specifieke kracht en kenmerken van de regio's en een inzicht geeft in de kansen en uitdagingen van zowel grote als kleinere investeringen. Deze aanpak maakt inzichtelijk waar de bovenregionale samenwerking wordt gezocht en aan welke proposities de provincies (in soms gevarieerde samenstelling) willen werken.

Deze aanpak kan behulpzaam zijn bij het in aanmerking komen van bestaande en nieuwe EU-fondsen.

Financiering & Support

- **Groeimakelaarschap**
In 2019 is het programma Groeimakelaarschap en Groeibuzz gestart. Dit programma komt voort uit de pijlers Markt en Cultuur van het Economisch Programma (2016) van de provincie Flevoland en geeft invulling aan de ambitie om meer zichtbaarheid voor Flevolands ondernemerschap te creëren, te investeren in netwerkversterking en kennisdeling en ondernemers gericht rondom voor hen relevante groeivraagstukken bij elkaar te brengen. Daarnaast wil het een makel- en schakelfunctie vervullen naar regionaal economisch instrumentarium.
- **Internationalisering Bedrijfsleven Flevoland (IBF)**
Om het internationaal verdienvermogen van Flevolandse ondernemers te stimuleren is het programma IBF uitgerold dat loopt tot medio 2022 en ondersteuning biedt aan ondernemers met exportambities en de vraagstukken die daarbij komen kijken.
- **Acquisitie**
Provinciale inzet om het Flevolandse profiel onder de aandacht te brengen bij bedrijven die geïnteresseerd zijn in vestiging in Flevoland.

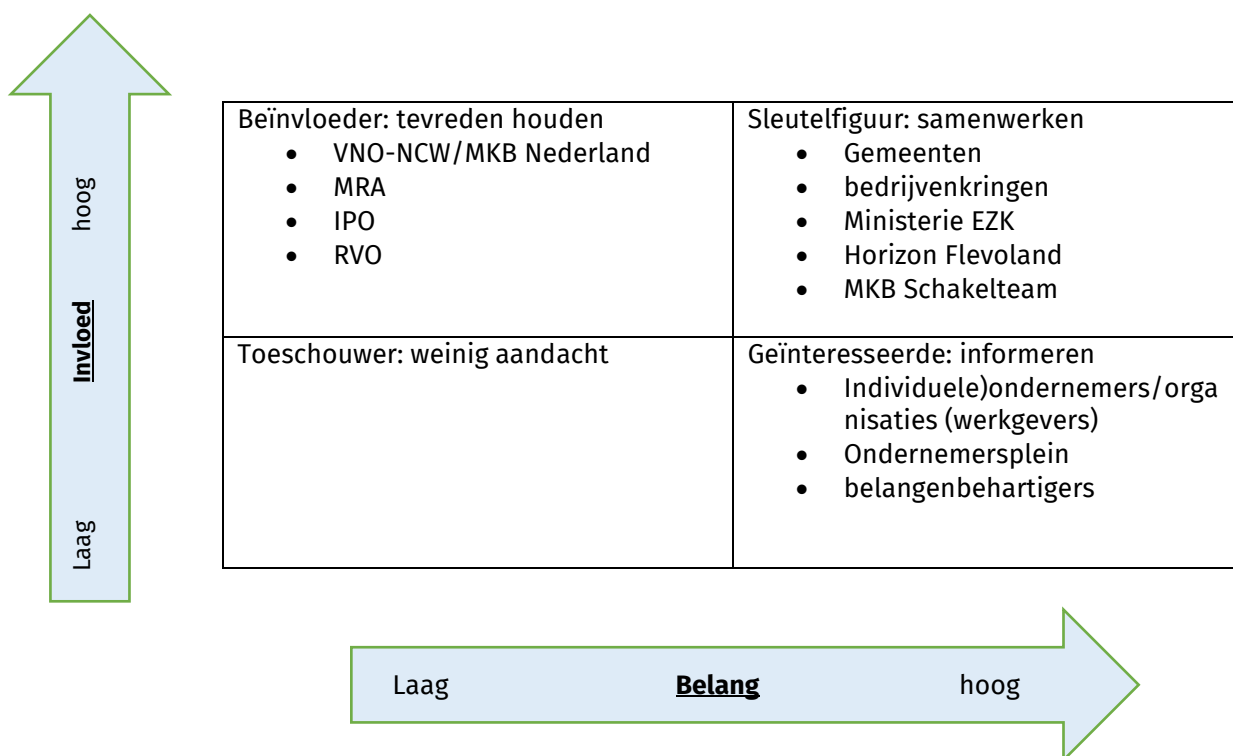
Markt & Cultuur

Deze programmalijn is gebaseerd op een zogenaamde ecosysteembenadering, waarbij het uitgangspunt is dat impulsen in de netwerk laag van ondernemers zorgt voor betere condities voor succesvol ondernemerschap. Ondernemingen zijn namelijk afhankelijk van verschillende partners in het ecosysteem, waaronder onderwijs, arbeidsmarktpartijen en overheid. De provincie zet met haar beleid in op (door)ontwikkeling van clusters waarbij partijen zich beter weten te organiseren rondom verschillende gedeelde uitdagingen. Voorbeelden zijn het Agro-food cluster, Innovatiecluster Noordoostpolder, Maritiem cluster Urk, Smart Industry Hub en via Win4All ook het Logistiek cluster Flevoland.

Verder draagt de provincie bij aan losse en terugkomende activiteiten die bedoeld zijn om het ondernemersnetwerk te versterken en ondernemerschap te stimuleren. Hierbij valt te denken aan de jaarlijkse uitreiking van de Flevopenningen, Flevolandse zakenvrouwen en de zomerondernemer.

De provincie is ook initiatiefnemer van Win4All economic board van Flevoland, waarin bedrijfsleven, onderwijs en overheid is verenigd. Samen zetten we ons in voor ondernemerschap en economische groei in de provincie. Om de groei in de regio te versterken hebben we vijf opgaven geformuleerd waarvoor ze initiatieven bedenkt en opwerkt, te weten Toegang tot kapitaal, Behoud van talent, Versterken van Imago, Ondernemersnetwerken en Versterken van groeisectoren.

Stakeholders en partners – deelopgave Verdienvermogen MKB

Rondom het MKB werkt de provincie nauw samen met verschillende partners en in verschillende verbanden (MKB samenwerkingsagenda Rijk regio/ IPO regionale economie/economisch overleg gemeenten/Lelystad Next level/MRA Platform Economie, etc.). Om nieuw economisch beleid op te stellen dat recht doet aan de opdracht van Provinciale Staten is het van belang om deze partijen bij de totstandkoming te betrekken. Partijen waarmee de provincie het gesprek in de komende tijd wil aangaan zijn: MKB Nederland; de Flevolandse bedrijvenkringen; VNO NCW; MKB Schakelteam; Horizon Flevoland; gemeenten; KVK; Ondernemersplein en mogelijk verschillende brancheorganisaties.

Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden

Een sterk en groeiend MKB legt natuurlijk ook een claim op de omgeving en vraagt bovendien om goed geschoold personeel. De opgave verdienvermogen MKB moet daarom ook in samenhang worden gezien met de andere deelopgaven Toekomstbestendig bedrijfsleven, Menselijk en sociaal kapitaal en Ruimtelijk-economische ontwikkeling. Dit vraagt dan ook om een integrale beleidsuitwerking.

Aanpak beleidsontwikkeling in fasen

Fase 1: Evaluatie en Analyse (Q1 - Q2 2022)

In deze stap zal het bestaand instrumentarium worden geëvalueerd of en op welke mate zij bijdragen aan de geformuleerde opdracht en welke aanpassingen en/of aanvullingen benodigd zijn. Hierbij zullen de stakeholders nauw worden betrokken.

Ook zal in deze fase een werkwijze en/of afwegingskader voor Provinciale Staten uitgewerkt worden zodat zij in fase 2 keuzes kunnen maken voor de verdere uitwerking van het beleid.

Fase 2: Vertaling analyse naar uitwerkingsvoorstellen beleid- perspectieven deelopgave (Q3 2022)

In deze stap zullen de feedback en verkregen inzichten verwerkt worden naar beleidsvoorstellen en getoetst worden of de juiste perspectieven worden geboden.

Proces Provinciale Staten: richtinggevende sessie met Provinciale Staten/commissie EMS (aug/sept). Wil PS tijd investeren en in EMS verder richting geven of laat u de keuze voor een voorkeursscenario aan GS? (dan wordt PS in fase 4 betrokken in reguliere BOB procedure).

Opties voor proces:

- Technische verdiepingssessie met betrokken ambtenaren (naar behoefte Provinciale Staten, ter voorbereiding op richtinggevende sessie).

Fase 3: Beleidsontwikkeling: uitwerking naar concrete opgaven, doelen, resultaten en interventies. (Q4 2022)

Nadat de beleidsrichting en perspectieven uit de vorige stap vaststaan, zal de vertaalslag plaatsvinden naar concreet geformuleerde opgaven, hieraan verbonden doelstellingen en resultaten en uiteindelijk de interventies (instrumentarium) die gepleegd moeten worden om doelstellingen en resultaten te behalen.

Fase 4: Vaststellen beleidsontwerp deelopgave en inwerkingtreding (Q4 2022- Q1 2023)

De laatste stap is het doorlopen van het besluitvormingsproces.

Deelopgave 3 - Toekomstbestendig bedrijfsleven

Maatschappelijke vraagstukken

Er zijn een aantal maatschappelijke vraagstukken die van invloed zijn op de ontwikkeling van het bedrijfsleven, zoals transitievraagstukken op het gebied van energie en klimaat, circulariteit, vergroening en digitalisering.

Voor veel bedrijven zijn de korte termijn vraagstukken meer leidend in hun bedrijfsvoering dan lange termijn ambities zoals het bijdragen aan de grote transitievraagstukken van deze tijd. Het is echter wel een noodzaak voor bedrijven om voorbereid te zijn, alleen al vanuit het oogpunt van continuïteit.

Die toekomst voor het bedrijfsleven wordt niet alleen gedicteerd door de vrije markt. Europese en Nationale wet- en regelgeving zal naar verwachting de komende jaren strenger worden. De Europese beleidsinzet op omgevingskwaliteit, klimaat en energie wordt fors verstevigd: vooral op het gebied van normering en richtlijnen. Europese en nationale doelen voor o.a. vermindering van CO₂ uitstoot, minder aantasting van natuur- en waterkwaliteit en het verkleinen van het percentage primaire grondstoffen zullen steeds meer opgelegd worden aan het bedrijfsleven. Op de langere termijn wordt 'Zero emissie' de norm, ook ten aanzien van transport en woon-werkverkeer. Toenemende normering van CO₂-uitstoot en fossiel energieverbruik in niet-energie-intensieve sectoren (MKB, gebouwde omgeving, verkeer) vraagt perspectief om de omslag te maken. Ook schaarste en stijging van prijzen van grondstoffen zijn mogelijke bedreigingen voor de continuïteit van bedrijven en voor hele sectoren die sterk import afhankelijk zijn.

Naast de inzet op 'vergroening' richting de toekomst is 'digitalisering' een groot transitithema. Covid-19 heeft een versnelling gebracht in het denken over digitalisering. Die versnelling in denken zal omgezet moeten worden naar daden voor het bedrijfsleven om stevige stappen naar de toekomst te kunnen maken. Ook digitalisering is een van de lijnen waar vanuit de EU en het Rijk op wordt ingezet. In dit geval niet zozeer normerend, maar vooral stimulerend en versnellend.

Gewenste maatschappelijke impact

Een gebalanceerde en veerkrachtige economie, fijn leven in Flevoland en een duurzaam Flevoland zijn de door Provinciale Staten meegegeven waarden die een directe relatie hebben met deze deelopgave.

Een sterk en veerkrachtig bedrijfsleven is voorbereid op de toekomst. Bedrijven die stappen zetten in de transities die voor hun eigen bedrijfstype relevant zijn: of dat nou digitalisering is of het verminderen van uitstoot of gebruik van grondstoffen. Bedrijven die adaptief zijn hebben de toekomst. Inzetten op de grote transitieopgaven is een kans voor economische groei, veelzijdige werkgelegenheid en een impuls voor onze kennisinstellingen en kennisvalorisatie.

De provincie kan het Flevolandse bedrijfsleven de stap naar de toekomst helpen maken met mogelijk concurrentievoordeel als gevolg en meer maatschappelijke impact voor de toekomst. De missie is geslaagd als dit kan zonder achteruitgang of, liever nog, verbetering van het leefklimaat en omgevingskwaliteit.

Thema's en waarden gekoppeld aan Toekomstbestendig bedrijfsleven

Provinciale Staten hebben in hun opdracht van 13 oktober 2021, 10 waarden meegegeven en 22 thema's gerangschikt die in het economisch beleid moeten worden uitgewerkt.

Op de volgende waarden kan via de deelopgave Toekomstbestendig bedrijfsleven maatschappelijke impact worden gerealiseerd:

Nummer	Waarden – Toekomstbestendig bedrijfsleven
W2	Gebalanceerde en veerkrachtige economie
W6	Duurzaam Flevoland
W9	Fijn leven in Flevoland

De volgende thema's kunnen via de deelopgave Toekomstbestendig bedrijfsleven worden uitgewerkt:

Nummer	Thema – Toekomstbestendig bedrijfsleven	In bestaand economisch beleid
T2	Sterk MKB	Nee
T5	Renderende innovatie en kennisontwikkeling	Deels
T13	Maatschappelijk verantwoord ondernemen in brede zin	Nee
T16	Voorbereiden op effecten klimaatverandering	Nee
T18	Groei betaalbare duurzame energieopwekking	Nee
T19	Uitstoot door bedrijven	Nee

Hiermee sluiten we ook aan op de ambities/strategische lange termijn opgaven zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie FlevolandStraks.

Huidige activiteiten en stakeholders.

Het huidige economisch beleid richt zich niet op het toekomstbestendig helpen maken van het bedrijfsleven.

Het Economisch Programma met instrumentarium is naast de inzet op Human Capital met name een MKB stimuleringsprogramma gericht op het versterken van het verdienvermogen (het primaire proces) van het MKB. Dit doen we door bedrijven te stimuleren om te innoveren, nieuwe markten te betreden of een combinatie van beiden. De meeste regelingen die in de huidige praktijk worden aangeboden richten zich op de "output" van bedrijven: de producten en diensten die bedrijven in de markt zetten. Deze geven onvoldoende mogelijkheden om aan de slag te gaan met vraagstukken van toekomstbestendigheid. Deze vraagstukken zijn niet alleen op te lossen door een nieuw product of een nieuwe dienst in de markt te zetten, maar hebben juist innovatie van "input en throughput" van bedrijven nodig en ook emissies en innovaties in de ketensamenwerking. Optimalisatie en verbeteren van bedrijfsprocessen, bijvoorbeeld door digitalisering, minder gebruik of ander gebruik van grondstoffen, of minder uitstoot tijdens productie. Dit vraagt naast technologische innovatie ook om sociale en organisatorische innovatie, en andere manieren van werken en organiseren. Het vraagt ook een brede en open blik en vooral de durf om oude processen te verlaten en nieuwe te starten.

Vanuit andere beleidsvelden dan economie wordt in de huidige praktijk inzet gepleegd en is vigerend beleid.

De provincie heeft een wettelijke taak voor de verwerking van afvalstoffen vanuit de Wet milieubeheer en het Landelijk afvalbeheerplan (LAP3). Dit is het kader voor de vergunningverlening. Het bevoegd gezag is verdeeld over het Rijk, provincies en gemeenten, afhankelijk van de typering

van een bedrijf. Het bevoegd gezag voor de bedrijven is zo veel mogelijk decentraal, maar waar nodig liggen hogere risico's bij hogere overheden. De provincie heeft een regiefunctie voor de Wet milieubeheer en houdt interbestuurlijk toezicht op gemeenten. Daarnaast is de provincie Flevoland voor zo'n veertig bedrijven bevoegd gezag. De vergunningverlening, toezicht en handhaving is belegd bij de OFGV samen met gemeenten. De uitvoering voor een heel klein aantal hoog risico bedrijven is belegd bij de omgevingsdienst NZKG.

Vanuit de Wet milieubeheer kunnen bedrijven verplicht worden energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van maximaal 5 jaar te nemen. Ook kunnen bedrijven verplicht worden om onderzoek te doen naar 'Best Beschikbare Technieken' zodat deze vervolgens in de voorschriften kunnen worden opgenomen. In het huidige regime van toezicht en handhaving wordt hier echter weinig op gestuurd of gehandhaafd. Flevoland is daarin overigens niet uniek.

De depositie van stikstof is geregeld in de wet natuurbescherming, de provincie is daarvoor bevoegd gezag. Dit dossier is momenteel nationaal/Europees zeer sterk in beweging, wat leidt tot grote onzekerheden voor ondernemers.

Voor Water geeft de provincie invulling aan een wettelijke taak die voortkomt uit een Europese verplichting. De provincie stelt de kaders op in het Waterprogramma dat onderdeel van het Omgevingsprogramma en de Omgevingsverordeningen is en geeft daarmee richting aan waterschap, de omgevingsdienst, het drinkwaterbedrijf, initiatiefnemers en de eigen inzet en uitvoering. Het Waterprogramma 'watersysteem blijvend op orde!' is najaar 2021 door Provinciale Staten vastgesteld.

De provincie vervult verschillende rollen. Regulerend en kaderstellend in het waterprogramma en de verordening. Stimulerend op het gebied van waterkwaliteit in combinatie met bodem. We dragen initieel bij aan het samenwerkingsverband Waterlab Flevoland (o.a Oosterwold) en stimuleren innovaties voor waterbesparing en innovaties in de waterketen.

Op het gebied van Energie vervult de provincie ook meerdere rollen.

Stimulerend met subsidieregelingen en in de uitvoering van het rijks-inpassingsplan wind. De provincie is ook opdrachtgever voor EEF, die als uitvoeringsorganisatie bedrijven helpt met hun verduurzamingsvraagstukken, voornamelijk 'zon op dak'.

De provincie faciliteert de uitvoering van de Structuurvisie Zon en voert regie op de Regionale Energie Strategie (RES) en de Regionale Energie Infrastructuur (REIS).

Met het Zonbeleid, het bodembeleid in relatie tot geothermie en biomassa-cascadering vervult de provincie een regulerende rol.

Stakeholders en partners – deelopgave toekomstbestendig bedrijfsleven

Tijdens de eerste fase van beleidsontwikkeling zal beter in beeld gebracht moeten worden met welke partners/stakeholders vanuit de netwerken van o.a. Milieu, Water en Energie in deze economische vraagstukken kan worden afgestemd en/of gewerkt. Het is waarschijnlijk dat we in ieder geval met Gemeenten, Rijk, Waterschap, Flevolands (georganiseerd) bedrijfsleven, Horizon, Energie Expertisecentrum Flevoland (EEF), het drinkwaterbedrijf en de Omgevingsdienst in gesprek gaan.

Naast deze stakeholders en partners hebben we ook te maken met de samenleving. Het past ons als er een proces gevoerd wordt in samenspraak met inwoners, kennisinstellingen en maatschappelijke partners. De mate van betrokkenheid van de samenleving wordt in het proces verder verkend vanuit het perspectief van bestuurlijke vernieuwing en participatie.

Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden

De uitwerking van deze deelopgave raakt aan de andere deelopgaven in het ontwikkelprogramma NEB én aan de beleidsvelden die betrokken zijn: Milieubeleid, Waterbeleid. Het raakt ook aan een aantal opgaven uit de omgevingsvisie: energie, circulair, landbouw meerdere smaken. In de uitwerking zal ook rekening gehouden worden met de evaluatie en actualisatie van de Omgevingsvisie in 2022.

Het is van belang in de uitwerking van deze deelopgave scherpe keuzes te maken en focus te houden wat binnen het economisch beleid past (incl. economisch instrumentarium) en wat thuishoort in de andere beleidsdomeinen.

Aanpak beleidsontwikkeling in fasen

Fase 1: Onderzoek en analyse (Q1 – Q3, 2022)

In de eerste fase zal vooral ingezet worden op het helder krijgen van het vraagstuk in relatie tot het Flevolandse bedrijfsleven. De traditionele indeling van het bedrijfsleven in sectoren is voor digitalisering- en vergroeningsvraagstukken niet de meest geschikte. Daarom spreken we hieronder over bedrijven in plaats van sectoren. Een verdere analyse van het bedrijfsleven in relatie tot de transities en een clustering per type vraagstuk is nodig.

Er zijn veel vragen die in samenspraak met het (georganiseerd) bedrijfsleven en andere partners binnen en buiten de regio beantwoord moeten worden.

Vragen zoals:

- Welke bedrijven worden geraakt door deze transitieopgaven?
- Welke bedrijven zijn al serieus bezig zijn met opgaven zoals circulariteit/energietransitie/digitalisering? Wat kunnen wij en andere bedrijven van hen leren?
- Welke bedrijven hebben hulp of een zetje nodig?
- Is beschikbaarheid en betaalbaarheid van grondstoffen een issue voor bedrijven?
- Zijn er sectoren of bedrijfstypes in Flevoland die heel erg afhankelijk zijn van schaarse of heel specifieke grondstofstromen?
- Zijn er bedrijven die volledig werken op fossiele grondstoffen? Zijn daar alternatieven voor?
- Welke bedrijven gebruiken veel (drink)water? Hebben zij een alternatief?
- Welke bedrijven produceren veel (en welke?) rest- en afvalstromen?
- Welke Flevolandse bedrijven hebben grote digitaliseringsvraagstukken?
- Hoe stemmen we economische ambities goed af op de net infrastructuur, waarin enerzijds elektriciteit afnemen, maar ook in de teruglevering van elektriciteit een groot probleem is?
- Zijn bedrijven al bezig met opslag van energie en/of energie delen met elkaar?
- Moeten we een 'level playing field' bewaken of geeft inzet op de transities juist een concurrentievoordeel voor bedrijven?
- Kunnen we de motie met betrekking tot 'natuurinclusief' in deze deelopgave betrekken?

Ook de bestaande beleidsinstrumenten, regels en regelingen van onszelf, de EU en het Rijk moeten verder in beeld gebracht worden.

- Welke wetgeving geldt nu al en kunnen we gebruiken/moeten we rekening mee houden?
- Welke wetgeving komt er in de komende jaren aan vanuit de EU en het Rijk?
- Wat gaat invoering van de Omgevingswet betekenen qua ruimtelijk instrumentarium?
- Zijn er hiaten of belemmeringen in wetgeving die de transitieopgaven moet ondersteunen?
- Kunnen we gebruik maken van financiering vanuit de EU en het Rijk?
- Passen onze eigen instrumenten in de huidige vorm? Is daar aanpassing van nodig of moeten er instrumenten naast gezet worden?
- Bieden de huidige afspraken en werkwijzen met de Flevolandse gemeenten voldoende handvatten voor de provincie gericht op de transitieopgaven?

In deze eerste fase zal ook verkend moeten worden welke processtappen nodig en wenselijk zijn om betrokkenheid van stakeholders en samenleving te organiseren en zal een werkwijze en/of afwegingskader voor Provinciale Staten uitgewerkt worden zodat zij in fase 2 keuzes kunnen maken voor de verdere uitwerking van het beleid.

Fase 2: keuze focusgebieden en voorstellen voor uitwerking beleid (Q3 - Q4 2022)

Na de analysefase zal uitgewerkt moeten worden welke focus gebieden zinvol zijn om in de komende periode op in te zetten en zullen voorstellen voor beleidsuitwerking gedaan worden.

In deze fase moet ook verder uitgewerkt worden welke rol de provincie pakt en hoe die rol past binnen het samenspel van rollen en verantwoordelijkheden van overheden, het bedrijfsleven en andere (koepel)organisaties. Ook moet bepaald worden in welk beleid eventuele interventies verwerkt worden. Regulering en handhaving past bijvoorbeeld beter in beleid voor de fysieke leefomgeving zoals dat nu ook het geval is. Stimulering past bij het economische beleid. Door de combinatie van rollen vanuit verschillende beleidsvelden goed op elkaar af te stemmen kan meer maatschappelijke impact gemaakt worden.

In deze fase zullen de ideeën getoetst moeten worden bij onze partners binnen en buiten de regio.

Proces Provinciale Staten: richtinggevende sessie met Provinciale Staten/commissie EMS (sept/okt). Gezien de raakvlakken met de beleidsvelden van de commissie RND zou een integrale commissiebehandeling wenselijk zijn.

Opties voor proces:

- Technische verdiepingssessie met betrokken ambtenaren (naar behoefte Provinciale Staten, ter voorbereiding op sessie voor focusgebieden).

Fase 3: beleidsontwikkeling, interventies en instrumenten (Q1 – Q3 2023)

Nadat er richtinggevend met Provinciale Staten/commissie EMS is gesproken zal het ontwerp beleid opgesteld worden en zullen eventuele regelingen, regels etc. opgesteld worden.

Fase 4: vaststelling en inwerking treden nieuw beleid deelopgave (Q4 2023)

De normale procedures voor nieuw beleid zullen hiervoor doorlopen worden.

Het streven is om de uitwerking van deze deelopgave in het tweede kwartaal 2023 af te ronden, waarna het nieuwe beleid in werking treedt.

Deelopgave 4 – Ruimtelijk-economische ontwikkeling

Maatschappelijke vraagstukken

De ruimte in Flevoland lijkt heel groot. Voor verschillende (economische) ontwikkelingen en grote maatschappelijke opgaven, waaronder de energietransitie en de woningbouw opgave is ruimte nodig en wordt een beroep gedaan op Flevoland om (een deel) daarvan te accommoderen.

Als provincie zijn we met een diversiteit aan projecten en (gebieds-)programma's bezig die bijdragen aan de economische ontwikkeling van Flevoland. De optelsom van de huidige uitvoering geeft echter geen sluitend antwoord op de vragen die beantwoord moeten worden. Een stuk autonome beleidsontwikkeling en keuzes zullen gemaakt moeten worden.

Al lang voor de sturingsfilosofie 'Ja, mits...' in de Omgevingsvisie Flevoland werd vastgesteld, werd daar in Flevoland al naar gehandeld. Door deze houding van 'mogelijk maken' heeft Flevoland de afgelopen decennia kansen gepakt en is een rijkheid aan ruimtelijk economische ontwikkelingen in gang gezet. De ruimte die er is, is echter niet oneindig te gebruiken. Niet alles kan in dezelfde ruimte en niet iedere ontwikkeling is per definitie goed voor Flevoland. Door keuzes te maken welke ontwikkelingen wij wenselijk vinden en welke ontwikkelingen onvoldoende bijdragen voor het leven in Flevoland, nu en in de toekomst, geven wij helderheid aan partners binnen en buiten de regio waarvoor ze in Flevoland terecht kunnen.

De keuzes die we maken zullen zich moeten vertalen naar een duidelijkere economische profilering van het gebied met cluster en campusvorming zoals we die bijvoorbeeld al zien rondom de Floriade, het NLR en MITC en de Maritieme Servicehaven Urk. Op basis van een duidelijke economische profilering kan vervolgens ook een acquisitiestrategie worden vormgegeven. De keuzes die gemaakt moeten worden staan niet op zichzelf en hebben invloed op en worden beïnvloed door andere beleidsontwikkelingen zoals mobiliteit, landschap, natuur en verstedelijkingsstrategieën die we samen met andere overheden ontwikkelen. Ook daar zullen we in de uitwerking rekening mee moeten houden.

Gewenste maatschappelijke impact

Economisch zelfstandigheid, gebalanceerde en veerkrachtige economie, fijn leven in Flevoland, gelijke maatschappelijke kansen voor iedereen en een betrouwbare overheid. Dat zijn de waarden, die door Provinciale Staten zijn benoemd in de opdracht aan GS, die de sterkste relatie hebben met Ruimtelijk- economische ontwikkelingen.

De gewenste maatschappelijke impact: Een toekomstbestendig en gebalanceerd gebruik van de Flevolandse ruimte voor (economische) ontwikkelingen.

Om als provincie daarop te kunnen sturen, zal je in beleid onderbouwd moeten aangeven welke ontwikkelingen je wél en welke ontwikkelingen je niet wil. Dit vraagt om een stuk visievorming en vervolgens uitwerking in beleid, beleidsregels. In het beleid moet ook het provinciaal belang geduid worden. In ruimtelijk-economische ontwikkelingen spelen nabijheid van werk en bereikbaarheid ook een rol.

Provinciale Staten hebben in hun opdracht van 13 oktober 2021 10 waarden meegegeven. En 22 thema's gerangschikt. Deze moeten in het economisch beleid worden uitgewerkt.

Op de volgende waarden kan via de deelopgave Ruimtelijk-economische ontwikkeling maatschappelijke impact worden gerealiseerd:

Nummer	Waarde – Ruimtelijk-economische ontwikkeling
W2	Gebalanceerde en veerkrachtige economie
W3	Economische zelfstandigheid
W7	Betrouwbare overheid
W5	Gelijke maatschappelijke kansen voor iedereen
W9	Fijn leven in Flevoland

De volgende thema's kunnen via de deelopgave Ruimtelijk-economische ontwikkeling worden uitgewerkt:

Nummer	Thema – Ruimtelijk-economische ontwikkeling	In bestaand economisch beleid
T2	Sterk MKB	Nee
T5	Kwaliteit ondernemersomgeving	Deels
T7	Passende bedrijven dynamiek	Deels
T8	Goede bereikbaarheid	Nee
T14	Onderscheidend regionaal profiel	Nee
T20	Kwaliteit leefomgeving	Nee

Huidige activiteiten en stakeholders

Het huidige beleid gericht op Ruimte en Economie geeft beperkt grip op ruimtelijk-economische vraagstukken. Zo hebben we geen beleid voor (grote) impactvolle ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Op verzoek van Provinciale Staten wordt in 2022 gewerkt aan een Datacenterstrategie. Er zijn naast Datacenters echter ook andere impactvolle ruimtelijk-economische ontwikkelingen waar we geen beleid op hebben.

Het Rijk heeft het ruimtelijk domein deels gedecentraliseerd aan provincies. Daarbij geldt het subsidiariteitsbeginsel, dat wil zeggen dat er moet een gemotiveerd bovenlokaal belang zijn voor provinciaal beleid en ingrijpen, anders zijn de gemeenten aan zet. Het wettelijk kader is nu de Wet ruimtelijke ordening en vanaf 1 juli 2022 de Omgevingswet.

De Omgevingsvisie, het Omgevingsprogramma en de omgevingsverordening zijn de drie ruimtelijke ordeningsinstrumenten van de Provincie. De visie geeft de hoofddoelen en ambities weer en is richtinggevend. Het omgevingsprogramma wordt gebruikt om de doelen uit de visie te realiseren. De omgevingsverordening wordt gebruikt om het provinciaal belang te reguleren, o.a. in provinciale regels.

Met de RO Visie werklocaties is richting gegeven aan de ontwikkeling van werklocaties, waarbij slim en zorgvuldig ruimtegebruik van werklocaties in Flevoland centraal staan.

Daarnaast hebben we de beleidsregel 'kleinschalige ontwikkelingen landelijk gebied'. Deze beleidsregel geeft nadere duiding van het beleid in het huidige omgevingsprogramma dat zich richt op kleinschalige ontwikkelingen in het landelijk gebied. In de praktijk zien we echter dat de schaal van 'kleinschalig' steeds groter is geworden in de loop van de jaren en dat er geen grens tussen klein en groot is gedefinieerd. Het huidige beleid en regels geven geen houvast over hoe daar mee om te gaan. Daarbij komt dat een optelsom van kleine ontwikkelingen ook grote impact hebben. Op visieniveau is in het huidige beleid hieraan geen richting gegeven. We hebben geen specifiek beleid gericht op grootschalige ontwikkelingen en dus ook geen beleidsregel. Ook voor ontwikkelingen buiten het landelijk gebied geeft het huidige beleid onvoldoende houvast.

Mobiliteit is ondersteunend aan maatschappelijke functies en maakt (economische) ontwikkelingen mogelijk. Een goed en divers mobiliteitssysteem heeft een aantrekkende werking voor bedrijven. Keuze voor economische ontwikkelingen hebben meestal een ruimtelijke uitwerking die ook iets vraagt van het mobiliteitssysteem. Tegelijkertijd vragen een efficiënte benutting en de verduurzamingsopgave van het mobiliteitssysteem ook weloverwogen keuzes bij deze ruimtelijke uitwerking. Het vigerende beleid voor mobiliteit is gevat in de mobiliteitsvisie en het mobiliteitsprogramma.

Uit wereldwijd vestigingsonderzoek blijkt dat mensen hun woonplaats kiezen op basis van de kwaliteit van leven. Daaronder wordt verstaan: een bereikbare baan, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving, en een beleefbaar, divers en gewaardeerd landschap. Ook spelen voorzieningen, cultuurhistorie en een stad met een verhaal daarbij een rol. Met deze kwaliteiten kan een regio nieuw talent aantrekken en kleuring geven aan Flevoland.

De provincie is hoeder van het landschap. Het bewaken van het landschap als erfgoed is een provinciale taak. In het najaar van 2021 is het landschapsprogramma 'landschap van de toekomst' door Provinciale Staten vastgesteld.

Ook het beleid voor de fysieke omgeving en milieu zoals die onder deelopgave Toekomstbestendig bedrijfsleven genoemd zijn hebben doorwerking voor ruimtelijk economische ontwikkelingen.

Stakeholders en partners – deelopgave Ruimtelijk Economische ontwikkeling

Tijdens de eerste fase van beleidsontwikkeling zal beter in beeld gebracht moeten worden wat we willen regelen als het gaat om ruimtelijk-economische ontwikkelingen en of we dat als autonome beleidsontwikkeling kunnen doen of dat we daarin afhankelijk zijn van anderen.

Als het gaat om ruimtelijk-economische ontwikkelingen zijn in de fase van beleidsvorming vooral het Rijk, de gemeenten, het waterschap, de MRA en regio Zwolle partijen met wie we in overleg moeten treden. Wanneer we aan een doorvertaling en operationalisering van beleid gaan werken zullen ook andere stakeholders en samenwerkingspartners in beeld komen voor bijvoorbeeld campusontwikkeling en een acquisitiestrategie. Afhankelijk van het type ontwikkeling c.q. de casuïstiek komen ook andere stakeholders en samenwerkingspartners in beeld.

Samenhang en afstemming andere deelopgaven en beleidsvelden

Ruimte, Mobiliteit, Landschap en Natuur zijn beleidsvelden die nauw betrokken zijn in de beleidsontwikkeling voor deze deelopgave. Het te ontwikkelen beleid zal ook gevoed moeten worden vanuit de praktijk van gebiedsprogramma's, de woonagenda en ontwikkelingen in de gemeenten. Er zal afstemming moeten zijn met de andere deelopgaven als het gaat om "profielkeuzes" voor Flevoland. De inzet op bepaalde typen bedrijvigheid heeft directe doorwerking in de andere deelopgaven voor bijvoorbeeld innovatiestimulering en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Aanpak beleidsontwikkeling in fasen

Fase 1: Onderzoek en analyse (Q1 – Q3, 2022)

In de eerste fase zal verder onderzoek nodig zijn en een analyse van de huidige situatie en de gewenste situatie. De verwachting is dat de onderzoeken die in het eerste kwartaal van 2022 voor de datacenterstrategie worden uitgevoerd, eventueel na een vertaalslag, ook bruikbaar zijn als input voor de deelopgave Ruimtelijk-economische ontwikkeling.

In deze fase zullen de bestaande wetten, beleidsinstrumenten, regels en regelingen van onszelf, de EU en het Rijk verder in beeld gebracht worden. Er zijn in de afgelopen jaren, maar ook in de nabije toekomst met de komst van de omgevingswet, verschuivingen in bevoegdheden waarvan we moeten nagaan hoe die doorwerken en wat de betekenis daarvan is in de uitwerking van ons eigen gewenste beleid.

Ook zullen in deze fase de huidige ontwikkelingen vanuit o.a. de gebiedsprogramma's en input uit visies, strategieën en agenda's van de verschillende verbanden en netwerken waarin wij samenwerken in beeld gebracht moeten worden.

Deze fase moet inzicht geven in de handelingsruimte die er voor de provincie is en vanuit de inhoud voeding kunnen geven aan de keuzes die gemaakt moeten worden.

Vragen die in deze fase vastgepakt moeten worden zijn o.a.:

- Welke ruimtelijk economische trend tekent zich af en wat verwachten we voor de toekomst?
- Welke keuzes kunnen/moeten we maken in het ruimtelijk economisch beleid om Flevoland een scherper economisch profiel te geven?
- Laten we ontwikkelingen gewoon maar gebeuren of willen we sturen?
- Welke grenzen stellen we aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen?
- Welke fysieke randvoorwaarden zijn er voor economische ontwikkelingen?
- Hoe gaan we om met grootschalige impactvolle ontwikkelingen?
- Hoe gaan we om met de optelsom van veel kleine ontwikkelingen, die bij elkaar net zo goed veel impact kunnen hebben?
- Onder welke voorwaarden vinden wij ontwikkelingen gunstig voor Flevoland?
- Welke meekoppelkansen met andere provinciale ambities zijn er mogelijk?
- Met welke aspecten onderscheiden wij ons vestigingsklimaat? Welke kansen zien we?
- Hoe kunnen economische ontwikkelingen bijdragen aan een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving?
- Hoe kunnen economische ontwikkelingen bijdragen aan een goede bereikbaarheid en verduurzaming van de mobiliteit?
- Welk belang bedien je en hoe zorg je dat het belang van alle Flevolandse nu en in de toekomst daarin wordt meegewogen?
- Hoe zorgen we dat we de ruimte voldoende toekomstgericht of zelfs "circulair" gebruiken?
- Economische ontwikkelingen zijn niet alleen ruimt vragend en impactvol op het horizontale vlak, maar er zijn ook steeds meer ontwikkelingen die de diepte in gaan en belangrijk zijn in relatie tot de energietransitie (denk aan geothermie, fracken etc.). Hoe gaan we daar mee om?
- Kunnen we de motie met betrekking tot 'natuurinclusief' in deze deelopgave betrekken?
- Wat moeten wij zelf regelen in ons beleid om gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken en ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan?

De onderzoeken en analyse die bij deze vragen horen geven input om in de tweede fase richting te laten geven door Provinciale Staten.

In deze fase zal ook een werkwijze en/of afwegingskader voor Provinciale Staten uitgewerkt worden zodat zij in fase 2 keuzes kunnen maken voor de verdere uitwerking van het beleid. Hiervoor is afstemming nodig met het proces van Provinciale Staten om tot een datacenterstrategie te komen.

Fase 2: keuzes maken en uitgangspunten formuleren voor uitwerking beleid (Q3 - Q4 2022)

In deze fase zullen de ideeën getoetst moeten worden bij onze partners binnen en buiten de regio en zal richtinggevend met Provinciale Staten gesproken worden. Veel van de keuzes die gemaakt moeten worden in antwoord op de vragen in de eerste fase zijn veelal politiek van aard. Het is nodig om Provinciale Staten te betrekken om nader richting te geven aan de uitwerking van het beleid.

Proces Provinciale Staten: richtinggevende sessie met Provinciale Staten/commissie EMS (september/oktober 2022). Aangezien deze ontwikkelingen veel op het snijvlak van Ruimte en Economie liggen en doorwerken in de dossiers van beide commissies is het aan te raden richtinggevende uitspraken vanuit zowel de commissie EMS als RND te doen. Het organiseren in een of meer integrale commissie behandelingen heeft dan de voorkeur.

Opties voor proces:

- Technische verdiepingssessie met betrokken ambtenaren (naar behoefte Provinciale Staten, ter voorbereiding op sessie voor formuleren uitgangspunten en keuzes).

Fase 3: beleidsontwikkeling, interventies en instrumenten

3a: vaststellen inhoudelijke kaders (Q4, 2022)

Nadat er in fase 2 richtinggevend is gesproken met de commissie zal een kaderdocument, waarin de essentiële (rand)voorwaarden voor Ruimtelijk-economische ontwikkeling gedefinieerd staan, uitgewerkt worden en door Provinciale Staten worden vastgesteld.

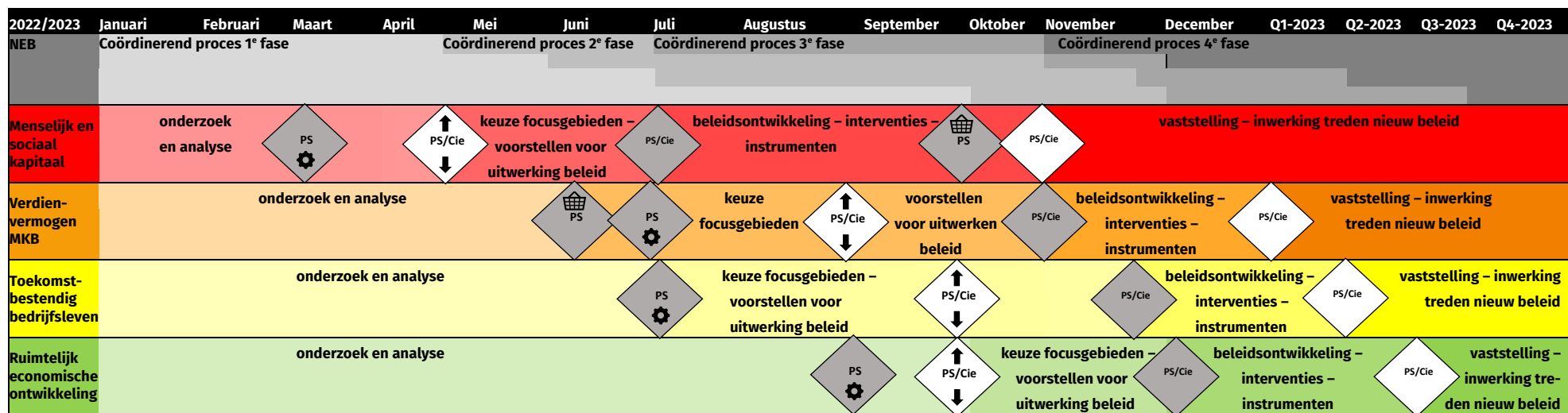
3b: beleidsontwikkeling, interventies en instrumenten (Q1 – Q3, 2023)

Om de inhoudelijke kaders doorwerking te geven wordt een ontwerpbeleid opgesteld en zullen eventuele regelingen, nadere regels etc. opgesteld worden.

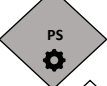

Fase 4: vaststelling en inwerking treden nieuw beleid deelopgave (Q4, 2023)

De normale procedures voor nieuw beleid zullen hiervoor doorlopen worden.

Globaal overzicht en tijdslijn Ontwikkelprogramma Nieuw Economisch Beleid

Legenda

- Optie voor Provinciale Staten: technische verdiepingssessie met ambtenaren voorafgaand aan richtinggevende sessie
- Provinciale Staten/commissie EMS : richtinggevende sessie
- Optie voor aanvullende keuzes Provinciale Staten (indien nodig)
- Provinciale Staten/commissie EMS: BOB ontwerp beleid (beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming)
- Provinciale Staten/commissie EMS: BOB vaststelling beleid

Bijlagen:

Algemeen:

- Lijst 10 waarden en 22 thema's - bijlage bij Appreciatie kaderdocument Nieuw Economisch Beleid (edocs 2904634)
- Kaderdocument nieuw economisch beleid - 'opdracht PS - GS' - pilot voorkantsturing en nieuw economisch beleid (edocs 2845369)

Deelopgave Menselijk en sociaal kapitaal

- Organogram RWF december 2021 - bijlage bij Appreciatie kaderdocument Nieuw Economisch Beleid (edocs 2905556)
- Overzicht PPS-en - bijlage bij Appreciatie kaderdocument Nieuw Economisch Beleid (edocs 2905561)
- Regionale nieuwsflits arbeidsmarkt Flevoland december 2021 (edocs 2908487)
- Regionale maandcijfers arbeidsmarktinformatie Flevoland december 2021 (edocs 2908488)

Deelopgave Verdienvermogen MKB

- PS mededeling Het Flevolands instrumentarium voor het innovatieve MKB (edocs 2855309)

